

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XI.

Celovec, petek, 27. julij 1956

Štev. 30 (744)

Po sprejemu pri zvezni vladi

Pri sprejemu zadnjo soboto je g. zvezni kancler delegaciji koroških slovenskih centralnih organizacij dal med drugim tudi razumeti, da moramo koroški Slovenci imeti pač razumevanje, da zaradi notranjepolitičnih vzrokov do zdaj še ni moglo priti do uresničenja člena 7 Državne pogodbe in da moramo v ostalem vzeti tudi v obzir gospodarski položaj Avstrije.

No, koroški Slovenci smo od nekdaj kazali razumevanje za vse težkoče v zvezi zasedbo naše države po tujih silah in prav iz obzira na gospodarske prilike naše države res nismo več terjali, kot nam je zajamčeno v Državni pogodbi. Prav tako smo tudi radi pripravljeni še malo potrpeti in v miru počakati na obljubljeno rešitev našega vprašanja v bližnji bodočnosti.

Toda kljub vsemu razumevanju in najbolj širokodušnemu upoštevanju obstoječih težkoč ne moremo, da ne bi iznesli upravičenega razočaranja, da v teku devetih mesecev po predaji naše spomenice vse do danes ni bilo storjenega nobenega koraka za uresničitev člena 7 Državne pogodbe; da nismo nikjer našli niti najmanj dobre volje, da bi se upoštevala nam v Državni pogodbi in Ustavi zajamčena zaščitna določila; da ob vladni izjavi, češ, da »je prva življenjska pravica vsakega naroda, da ohrani svoj materni jezik«, slišimo iz istih ust, da za nas ta prvenstvena pravica v pogledu enakopravnosti našega jezika ne velja; da ob svojih vsakodnevnih izkušnjah še vedno ne moremo trditi, da pripada metoda, da se nacionalno manjšino s pomočjo politične moči oropa njenih naravnih pravic, preteklosti! Končno ne moremo prikriti razočaranja, da smo po devetih mesecih čakanja na sprejem tudi to pot slišali le nekaj obljub, ki so se v vsej naši zgodovini pokazale vedno kot jalove!

Toda tokrat nočemo biti skeptiki. Tokrat verujemo slovesnim zagotovilom, ker so prišla iz ust najvišjih predstavnikov vlade in države, in to obeh koalicijskih strank! In verujemo tem zagotovilom tem bolj, ker so vladni predstavniki hkrati vedno spet z nedvoumno jasnostjo poudarjali, da gre pri Državni pogodbi za mednarodno pogodbo, ki jo hoče naša država z vsemi prevzetimi obveznostmi v polni meri izpolnjevati. Kako resno jemlje naša država takšne mednarodne pogodbe posebno tudi glede manjšin, lahko gledamo v dejstvu, da je za uveljavljanje Pariškega sporazuma z Italijo glede Južnega Tirola v novi vladi ustanovila poseben državni sekretariat in mu na čelo postavila mednarodno priznane pravnika in politika dr. Gschnitzerja.

Koroški Slovenci sicer ne želimo, da bi se morali kakor južni Tirolci obračati za dosego svojih pravic na druge partnerje Državne pogodbe, ker je naša koncepcija manjšinskega vprašanja in manjšinske politike bistveno drugačna in temu nasprotna. Mi smo namreč mnenja, da je prvenstvena naloga manjšine, da tvori naraven most med narodom in državo, v kateri živi, in med narodom, h kateremu pripada po krvi in jeziku, da naj je torej na svojem mestu element, ki združuje, ne pa element, ki loči naroda-soseda. To nalogo pa moremo seveda vršiti le tedaj, če je pripravljenost tudi na drugi strani, da nam prizna osnovne pravice do narodnostnega obstoja in razvoja. Koroški Slovenci z zaupanjem pričakujemo obljubljeno uresničitev letošnjo jesen in polagamo posebno važnost na zagotovilo, da bomo pred končno zakonitvijo še ponovno slišani in nam bo dana možnost, da do podrobnosti zavzamemo svoje stališče. Že danes pa z vso odločnostjo poudarjamo, da šolsko vprašanje ni edino nerešeno manjšinsko vprašanje, marveč je po našem mnenju baš to vprašanje, vsaj v kolikor zadeva ureditev osnovnih šol, že rešeno in predstavlja tudi z ozirom na nam nasvetovano upoštevanje gospodarskih možnosti naše države stvarno rešitev — treba je veljavno uredbo o dvo-

Delegacija koroških Slovencev pri Zvezni vladi

Na predhodno prošnjo so zvezni kancler g. inž. Julius Raab, vicekancler g. dr. Adolf Schärff in zunanji minister g. inž. Leopold Figl v soboto, dne 21. julija 1956, v uradu zveznega kanclerja na Dunaju sprejeli hkrati skupno delegacijo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev.

Delegacija je opozorila predstavnike zvezne vlade, da sta centralni organizaciji koroških Slovencev že pred devetimi meseci predali zvezni vladi skupno spomenico s svojimi predlogi za izvedbo člena 7 Državne pogodbe in ministrstvu za pouk še posebno vlogo za lastno srednjo šolo, ne da bi bili do danes prejeli kakršnega koli odgovora. Zato koroški Slovenci nikakor ne moremo pritrditi pozitivnim izvajanjem glede odnosa Avstrije do njenih manjšin v vladni izjavi z dne 4. julija 1956.

V odgovoru je gospod zvezni kancler izjavil, da moramo razumeti, da je bilo treba najprej počakati na odhod tujih sil, nato pa zaradi notranjepolitičnih vzrokov, predvsem zaradi državnozborskih volitev, ni bilo mogoče rešiti vseh vprašanj Državne pogodbe, da pa bodo potrebni izvedbeni zakoni za uresničenje člena 7 sklenjeni tekom jeseni.

Na izrecno vprašanje, kako je z zadevo lastne srednje šole za koroško slovensko manjšino, je g. zvezni kancler odgovoril, da spada vprašanje srednje šole v kompetenco zveze, vprašanje osnovnih šol pa v kompetenco dežele. Glede možnosti otvoritve lastne srednje šole že v letošnji jeseni, je g. kancler najprej pripomnil, da to vprašanje presega njegovo vednost, po telefonskem razgovoru z ministrom za pouk g. dr. H. Drimmlom pa je povedal, da bo tudi ta zadeva rešena jeseni v sklopu z ostalimi vprašanji in DA BO AVSTRIJSKA VLADA IZPOLNILA VSE PREVZETE OBVEZOSTI.

V teku nadaljnega razgovora so se v pogledu na določila Državne pogodbe v zaščito manjšin med predstavniki zvezne vlade in med zastopstvom koroških Slovencev pokazale bistvene razlike.

Prav zaradi tega bodo potrebni še nadaljnji razgovori in so zvezni kancler g. inž. Julius Raab, vicekancler g. dr. Adolf Schärff in zunanji minister g. inž. Leopold Figl delegaciji zagotovili, da bosta organizaciji kot zastopstvo koroških Slovencev pred končno uzakonitvijo k vprašanju še ponovno slišani in lahko zavzeli stališče do konkretnega predloga za izvedbo člena 7 Državne pogodbe. V tej zvezi je zunanji minister g. inž. Leopold Figl še posebno poudaril, DA PRIPADA DRŽAVNA POGODBA K MEDNARODNIM POGODBAM, KATERE JE AVSTRIJA VEDNO IZPOLNJEVALA.

Adenauer slep za izboljšanje svetovnega položaja

Še preden je zapadnonemški kancler Adenauer odšel na poletni dopust, je povabil k sebi nemške poslanike v Washingtonu, Londonu, Parizu in Rimu ter jih pozval, naj pri vladah dotičnih držav iznesejo zaskrbljenost zapadnonemške vlade zaradi nameravanega zmanjšanja števila oboroženih sil. Konferenco je Adenauer sklical na podlagi vesti, da nameravajo ZDA in Velika Britanija zmanjšati svoje vojaške sile, hkrati pa razvijati moderno orožje ter morebiti skrajšati število svojih čet v Zapadni Nemčiji.

Podobne vesti so Adenauerja že ponovno vznemirile in je vedno skušal prepričati Zapad o strašni nevarnosti, ki ga grozi z Vzhoda. V tej luči je tudi razumljivo njegovo vztrajanje na polnoštevilni postaviti zapadnonemške vojske (Predsednik nemških socialnih demokratov Ollenhauer je to trdovratno in nespremenljivo vztrajanje Adenauerja imenoval »zadnje pretiravanje njegove politike«, čeprav zadnje čase tudi pri zapadnih velesilah prevladuje mnenje, da spremenjeni svetovni položaj dovoljuje gotove omejitve v oboroževanju.

To je bilo poudarjeno tudi v zadnji zunanjepolitični razpravi britanske spodnje zbornice, ko sta ministrski predsednik Eden in zunanji minister Lloyd opozarjala na spremembe v sovjetski politiki, pred katerimi da tudi zapadne sile ne smejo zapirati oči, marveč jih je treba sprejeti kot dejstvo, ki v marsičem spreminja dose-

jezičnih šolah le še dosledno izvajati! —, da pa zagotavlja člen 7 Državne pogodbe avstrijskim državljanom slovenske narodnosti še številne druge osnovne pravice, katerim se v interesu v obstoju ogroženega našega ljudstva nikakor ne moremo odpovedati.

Iz izjave tiskovnega urada zveznega kanclerja »Tanjugu« razvidimo, da gre pri zadnjem sprejemu za začetek razgovorov. Zaradi tega se nam zdi potrebno, da takoj

danja stališča. V londonskih krogih povezujejo te izjave z možnostjo, da bo Eden Sovjetski zvezi predlagal nov evropski varnostni načrt, ki bi ga lahko sklenili poleg že obstoječih vojaških zvez tako na Zapadu kot tudi na Vzhodu. Poudarjajo, da v tem primeru Zapad ne bi več vztrajal na vključitvi Nemčije v Atlantski pakt.

O zopetni oborožitvi Nemčije in njeni vključitvi v NATO je nedavno govoril tudi maršal Tito, ko je odgovarjal na vprašanja, ki so mu jih stavili udeleženci ameriškega seminarja. Dejal je, da ga skrbi način, kako so se lotili ustanovitve nove nemške armade, kajti čeprav ljudje tega še ne

Štiri leta razvoja v novi egiptovski republiki

V ponedeljek je minilo štiri leta, odkar je bila v Egiptu izvedena revolucija. Dan obletnice so praznovali po vsej državi in so manifestacije in svečanosti trajale več dni. Tudi vse ustanove in poslovalnice so ob priliki Dneva revolucije prekinile z delom in tako proslavile velike dogodke, ki so prinesli egiptskemu ljudstvu nove možnosti razvoja in svobodnega življenja.

Revolucija, katere cilji so bili iztrebiti v Egiptu imperializem in njegove pomagace ter popolnoma izkoreniniti fevdalni sistem, ki se je v tej deželi obdržal vse do današnjih dni, je imela velik uspeh, saj so do danes že razdelili ogromne površine

v začetku jasno določimo in točno omejimo izhodišča. Ob odkritosrčnem upoštevanju le-teh z obeh strani smo lahko prepričani, da bodo rezultati bodočih razgovorov bolj konstruktivni in bo kmalu prišlo — ne da bi bilo potrebno obračati se na ostale partnerje Državne pogodbe za intervencijo — do končne zadovoljive rešitve vseh vprašanj člena 7 Državne pogodbe v korist države in mirnega sožitja vseh narodov.

Parlament je šel na počitnice

Za ministrskim svetom, ki je imel svojo zadnjo sejo v torek, je v sredo zaključil svoje pomladansko zasedanje tudi parlament, ki je poprej še obravnaval in uredil celo vrsto točk dnevnega reda. Med vprašanji, o katerih je sklepal na zadnji seji, sta nedvomno največjega pomena zakon o zvišanju cen mleka ter tako imenovani prvi izvedbeni zakon k Državni pogodbi.

Zakon o zvišanju cen mleka je bil po ostri debati, med katero je KP-poslanec Honner svaril pred splošnim naraščanjem cen in se je FPO-poslanec Stendebach zavzemal za še večjo zvišanje cene — na račun konzumenta —, končno sprejet z glasovi koalicije in FPO.

Pri izvedbenem zakonu k Državni pogodbi gre predvsem za ureditev vprašanja bivših USIA-podjetij ter tako imenovane nemške imovine. FPO-poslanec Pfeifer je med razpravo zastopal mnenje, da prenos te imovine v last Avstrije potom Državne pogodbe ne odgovarja pravici. Ko je govoril o potrebi po odškodnini za bivše nemške lastnike, so ga z medklici opozorili na leto 1938, ko nacisti niso poznali nobene pravičnosti. Zakon so izglasovali z glasovi SPO in ÖVP.

morejo videti, bo bodočnost pokazala, da je to napačno. »Vzlic temu — je dejal — da se mednarodni položaj spreminja in da je vojna nevarnost oddaljena, da je tako rekoč jenjala, vendarle gredo po zakonu vztrajnosti po poti, kakršno so imeli tedaj, ko so sodili, da je Zapad ogrožen. Bilo pa bi mnogo pametneje, če bi vprašanje nemške oborožitve odgodili, dokler se Nemčija ne bo združila.«

Na Vzhodu demobilizirajo

Hkrati ko se zapadnonemški kancler Adenauer z vsemi močmi zoperstavlja slehernemu zmanjšanju vojaških sil na Zapadu, je v vzhodnih deželah v teku splošna demobilizacija. Začela jo je Sovjetska zveza, kateri sledijo zdaj skoraj vse vzhodnoevropske dežele. Češkoslovaška je že lani znižala število vojakov za 34 000 mož, katerim bo zdaj sledilo še nadaljnjih 10 000, ki jih nameravajo zaposliti v industriji in kmetijstvu. Zadnji teden je tudi Madžarska napovedala zmanjšanje oboroženih sil za 15 000 mož in je pričakovati, da bodo v kratkem sledile še druge države.

zemlje med felahe, ki so do revolucije morali delati za fevdalno gospodo. Prav ob četrti obletnici so ponovno razdelili med felahe 1400 ha zemlje. Cilj revolucije pa je tudi bil, iztrebiti iz dežele tuje monopole in vlado kapitalizma, ki je izžemala domače ljudstvo. V novi republiki je ljudstvo socialno zavarovano in zaščiteno, česar v dobi Farukovega absolutizma ni bilo.

O vojski pa je predsednik egiptске republike Naser ob neki priliki dejal, da bo nova egiptska vojska varovala domovino in njene meje, ne bo pa ščitila oblasti posameznikov, temveč načela in vzore revolucije, ki je bila izvedena v korist vsega egiptskega ljudstva. Prav tako pa bo oblast slonela na ljudstvu, na izobražencih, delavcih in kmetih, na večini, za katero je bila revolucija v deželi začeta in izbojevana. Vse to so velikanske pridobitve za Egipt in njegove narode, saj je bilo vzpostavljeno zdravo demokratično življenje. Da je Egipt na pravi poti, je dokaz njegova zdrava zunanja in notranja politika, zaradi katere uživa Egipt v demokratičnem svetu vedno večji ugled.

Socialni minister Proksch:

Zdrava in moderna stanovanja za delovne ljudi!

Na Dunaju se je sestal mednarodni kongres za stanovanjska vprašanja in gradnjo mest, ki je obravnaval številne probleme v zvezi s sodobnimi oblikami gradnje in ureditve stanovanj. V okviru tega kongresa je govoril tudi avstrijski minister za socialno upravo Proksch, v katerega delokrog spadajo tudi administrativna in zakonska vprašanja stanovanj ter uprava tako imenovanega zveznega stanovanjskega in naselitvenega sklada.

V svojem pozdravnem govoru ob otvoritvi kongresa je minister Proksch zavzel

stališče do raznih aktualnih vprašanj v zvezi s stanovanjskim problemom v Avstriji. Med drugim je dejal, da je rešitev vprašanja oskrbe s stanovanjskim prostorom posebno v Avstriji zelo težavna in nujna, ker je stanovanjsko stanje utrpelo izredno veliko škodo v zadnji vojni ter v prvih povojnih letih. Vsled vojnih vplivov je bilo uničenih ali težko poškodovanih 182.000 stanovanj, medtem ko so bili vzdrževanje ostalih stanovanj ter izgradnja novega stanovanjskega prostora najtežje ovirani.

Ko je minister govoril o prizadevanjih Avstrije za odpravo pomanjkanja stanovanj, je dejal, da je prišlo kljub vsem težavam po letu 1947 do obširne gradbene

dejavnosti in je bilo samo v času od 1. junija 1951 do konca leta 1955 na novo zgrajenih 176.000 stanovanj. Izmed teh je bilo 30.000 stanovanj zgrajenih s pomočjo zveznega stanovanjskega in naselitvenega sklada.

Govoreč o nalogah, ki jih bo morala Avstrija na tem področju izpolniti v bodoče, je minister Proksch poudaril, da je koncem leta 1955 kljub vsem dosedanjim prizadevanjem še eno manjkalo okoli 220.000 stanovanj. Treba se bo še bolj potruditi, da bodo v zadostnem številu izgrajena zdrava, moderno opremljena in družinskim potrebam odgovarjajoča stanovanja, katerih najemna bo znosna tudi za delovno ljudstvo.

Skoro 400 rentnikov na 1000 delavcev

Delavski pokojninski zavod navaja, da je bilo ob koncu meseca marca pri zavodu 1.108.904 obveznih zavarovancev, med temi 388.208 žensk. Poleg teh je bilo še 86.208 oseb prostovoljno zavarovanih. V istem času je zavod izplačeval pokojnine 434.362 osebam, kar znaša povprečno 393 rentnikov na 1000 zavarovancev.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Rekorden izvoz makedonskega tobaka

V prvih šestih mesecih tega leta so iz Makedonije izvozili nad 6500 ton tobaka v vrednosti okoli 8.500.000 dolarjev. Tobak so kupile številne evropske in izvenevropske države, največ med njimi pa Sovjetska zveza, Italija, Amerika in Francija. Predvidevajo, da bodo do konca leta izvozili iz Makedonije okrog 14.000 ton tobaka in s tem dosegli rekord v povojnih letih, ker je v vseh deželah vedno večje povpraševanje po makedonskem tobaku.

Agrarna reforma končana

Severnovietnamska vlada je objavila poročilo, da je malone po vsej državi že končana agrarna reforma. Agrarno reformo so začeli aprila 1954 in jo končali v petih etapah na ozemlju z 10 milijoni prebivalcev. Približno 1.800.000 kmetov je dobilo zemljo, vprežno živino in najnujnejše kmetijsko orodje.

Francoska vlada določila cene

V boju proti inflaciji je francoska vlada objavila odlok, s katerim so določene cene večine proizvodov, da bi tako preprečila njih nenehno naraščanje. S tem odlokom, ob katerem je bil objavljen tudi vladni seznam proizvodov, katerih se tiče odlok, so cene ustaljene.

Proizvodnja podržavljene železarske in jeklarske industrije

Proizvodnja podržavljene železarske in jeklarske industrije je od začetka letošnjega leta znatno napredovala. V prvem polletju je proizvedla 1,5 milijona ton rude, kar je za 9% več kakor v prvem polletju lani. Proizvodnja surovega železa je narasla od 732.000 t v prvem polletju 1955 na 796.000 ton v prvem polletju letos, proizvodnja surovega jekla pa od 887.000 ton na 957.000 ton. Narasla je tudi proizvodnja valjanega železa in pločevine. Delež proizvodnje avstrijske podržavljene jeklarske industrije je znašal v letošnjem prvem polletju skoraj 95 odstotkov od celotne proizvodnje.

Raiffeisnovke v Švici

V Švici obstoja 1007 denarnih zavodov sistema Raiffeisen. Skupno štejejo tovrstne zadrage 111.040 članov, število vlagateljev pa znaša 482.306. Leta 1955 je denarni promet švicarskih Raiffeisnovk dosegel vsoto 2.991.399.842 švicarskih frankov. Hranilne vloge so znašale 879.242.070 švicarskih frankov, rezerva pa 61.414.427 švicarskih frankov. Ker šteje Švica 4,7 milijona prebivalcev, je torej povprečno vsak deseti Švicar vlagatelj pri kakšni Raiffeisnovki.

Liberalizacija pospešuje trgovino

Dne 17. in 18. t. m. je bilo v Parizu pomembno posvetovanje ministrskega sveta organizacije za gospodarsko sodelovanje Evrope, kjer so napravili važne in dalekosežne sklepe glede liberalizacije evropske trgovine. Hkrati z zvišanjem liberalizacije na 90 odstotkov je bilo sklenjeno tudi nadaljnje znižanje carin za evropsko blago, ki naj bi začelo veljati najkasneje začetkom julija 1957.

V Avstriji je liberalizacija doslej zelo ugodno vplivala na razvoj zunanje trgovine. V zadnjih treh letih se je izvoz avstrijskega blaga zvišal od 13 milijard šilingov na 18 milijard, kar pomeni, da znaša zvišani promet zunanje trgovine povprečno okoli 50 milijonov šilingov dnevno. Primanjkljaj v zunanji trgovini je znašal leta 1955 4,9 milijarde šilingov, letošnji razvoj pa kaže, da ga bo v tem letu mogoče znižati na 3 milijarde. V okviru plačilne bilance pa so ga popolnoma odstranili tudi že lani, kar bo letos še lažje, ker pričakujejo že iz samega tujkega prometa za blizu 3 milijarde šilingov deviz.

Razvoj zunanje trgovine v prvih petih mesecih tega leta kaže, da se zlasti razveselivo odvija izvoz avstrijskega blaga. V primerjavi z istim obdobjem leta 1955 se je letos uvoz tujega blaga zvišal za 936 milijonov šilingov ali za 10,4 %, medtem ko je izvoz narasel kar za 1573 milijonov šilingov oziroma za 22,8 %. To je tudi ugodno vplivalo na še vedno pasivno trgovino.

Podpora za brezposelne končno tudi za gospodinske pomočnice

Gospodinske pomočnice so bile doslej izključene od pravice do podpore, če so postale brezposelne. Pritožbe, da žene in dekleta nerade sprejemajo zaposlitev v tujih gospodinjstvih, so razumljive, ker so bile take delojemalke brez vsake zaščite. Z izgubo zaposlitve, pogosto brez lastne krivde, je prišla gospodinska pomočnica ob zaslužek, streho in prehrano, v stisko, ki se je vsaka boji. V mnogih primerih služkinje, posebno starejše, nimajo nobenih svojcev, kamor bi se v stiski lahko zatekle.

Sindikata gospodinskih pomočnic je že leta zahteval, da bi tudi za to poklicno skupino uzakonili pravico do brezposelne podpore. Pogosto so se zastopnice gospodinskih pomočnic oglašale pri socialnem ministru ter se prizadevale za uresničenje upravičenih zahtev. Končno so imele akcije uspeh, ko je socialni minister dne 14. julija izdal odredbo, po kateri so tudi gospodinske pomočnice vseh kategorij upravičene do podpore za brezposelne.

Uvoz in izvoz električne energije

Med Avstrijo na eni in njenimi soseda mi na drugi strani se je v zadnjih letih razvila živahna izmenjava električne energije. Posebno se je v letu 1955 stopnjeval izvoz avstrijskega električnega toka v Zapadno Nemčijo. Skupno je Avstrija dobavila lani sosednjim deželam 1.497.746 MKh, od njih pa prevzela 445.716 MKh električnega toka.

Prvo mesto tako kot uvoznik kakor tudi kot izvoznik zavzema Zapadna Nemčija, v katero je Avstrija lani dobavila 1.406.286

sko bilanco, kajti primanjkljaj, ki je znašal v prvih petih mesecih leta 1955 2087 milijonov šilingov, se je v istem obdobju letos znižal na 1450 milijonov.

Prvo mesto v avstrijski zunanji trgovini zavzema Zapadna Nemčija, katere udeležba na izvozu avstrijskega blaga je znašala 22,75 %, udeležba na avstrijskem uvozu pa celo 34 odstotkov, kar je nedvomno tudi najbolj vplivalo na pasivnost bilance. Še bolj potrjujejo to podatki o vrednosti uvoza oziroma izvoza, kajti izvozila je Avstrija v Zapadno Nemčijo le za 1,94 milijarde šilingov blaga, uvozila pa je nemškega blaga za 3,38 milijarde šilingov.

Med uvozniki avstrijskega blaga je bila na drugem mestu Italija, katere uvoz je znašal 1384,5 milijona šilingov; sledile so ji Švica s 431 milijoni in Združene države Amerike s 415,56 milijona šilingov. Pri uvozu tujega blaga pa je zavzela drugo mesto Amerika, od katere je Avstrija odkupila blaga za 11,7 milijarde šilingov in od Italije za 784 milijonov šilingov.

V prvih petih mesecih tega leta je bila blagovna izmenjava za Avstrijo aktivno zaključena med drugim z naslednjimi deželami: Jugoslavijo, Indijo, Kitajsko, Argentino, Holandsko, Vzhodno Nemčijo, Finsko itd., medtem ko so zabeležili večji primanjkljaj pri trgovini z Anglijo, Francijo, Malajo, Norveško, Madžarsko in drugimi državami.

Obveznost brezposelnega zavarovanja za gospodinske pomočnice se prične s 1. avgustom 1956. Če je bila delojemalka zaposlena doslej samo v tem poklicu, mora, če hoče doseči brezposelno podporo, od 1. avgusta 1956 dalje dokazati 52 tednov trajajočo zaposlenost kot gospodinska pomočnica. Praktično se bo gospodinska pomočnica s to odredbo lahko okoristila šele po enem letu. V primeru pa, da je bila delojemalka že kedaj zaposlena v kakšnem drugem poklicu ter je že prejemale brezposelno podporo, ji je treba dokazati samo 20-tedensko zaposlitev kot gospodinska pomočnica.

V vsej Avstriji je danes zaposlenih okoli 40.000 gospodinskih pomočnic, dočim jih je bilo pred dvemi desetletji še okoli 175.000. Sindikat delavcev za osebne uslužnosti se prizadeva za izvedbo novega zakona o gospodinskih pomočnicah, ki naj bi tej poklicni skupini zagotovil tudi urejen delovni čas.

PO ŠIRNEM SVETU

New York. — Pretekli teden je Varnostni svet priporočil Generalni skupščini OZN sprejem Maroka v članstvo Organizacije združenih narodov. O dokončnem sprejemu v članstvo OZN bo sklepala Generalna skupščina na novembrskem zasedanju.

Washington. — Zahodnonemški veleposlanik v Washingtonu Krekeler je po kratkem sestanku z zunanjim ministrom ZDA Dullesom izjavil, da obstoja med obema deželama popolno soglasje glede stališča do kolektivne varnosti. Sestanek je bil na željo Krekelerja, ki je hotel dobiti informacije o eventualnem zmanjšanju oboroženih sil ZDA v zahodni Evropi.

London. — Velika Britanija je ostro protestirala proti zahtevi Etiopije, da bi le-ta prevzela od Britancev nadzorstvo nad somaliskimi plemeni, ki so še vedno pod britansko zaščito. Podsekretar v Foreign Officeu je dejal, da je vlada poslala oster protest v Adis Abebo in je obtožil etiopsko vlado, da skuša pridobiti Somalce za sprejem etiopskega državljanstva.

Madrid. — Predstavniki ameriških, španskih in portugalskih oboroženih sil so zaključili svoje delo in ob tej priliki izdali skupno poročilo. V poročilu je rečeno, da so se razgovarjali o problemih, »vezanih na obrambo Pirenejskega polotoka ter o vlogi tega polotoka pri obrambi zapadne Evrope.« V sporočilu je rečeno, da bodo imeli podobne sestanke tudi v prihodnje.

Rio de Janeiro. — Brazilsko zunanje ministrstvo je sporočilo, da je Brazilija priznala neodvisnost Tunisa.

Bonn. — Zahodnonemški zunanji minister je v odgovoru nekemu poslancu v Bundestagu dejal, da je v Zahodni Nemčiji še 124 nemških vojnih zločincev v primerjavi s 3000, kolikor jih je bilo leta 1950. Dejaj, da bonnska vlada sprejema številna pisma, v katerih se zahteva osvoboditev preostalih zločincev. Vlada je sklenila, da jih bo izpustila iz zaporov še pred potekom kazni.

Pariz. — Poročajo, da so nekateri člani vodstva degolovske stranke pod vodstvom bivšega ministra za narodno obrambo generala Königa zahtevali, da vsi ministri te stranke izstopijo iz vlade Guya Molleta. Resna nasprotja med socialisti in degolovci, ki skupno sodelujejo v koalicijski republikanske fronte, so nastala v zvezi z razpravo o »evroatomu«.

New York. — Novembra, ko se bo ponovno sestala Generalna skupščina OZN, bodo razpravljali tudi o japonski prošnji za sprejem v OZN. Ko je Japonska februarja letos vložila prošnjo, se je Sovjetska zveza postavila na negativno stališče vse dotlej, dokler ne bo v OZN sprejeta tudi Mongolija.

Moskva. — V Kairu je bil podpisan sovjetsko-egiptski sporazum o sodelovanju in uporabi atomske energije v mirroljubne namene. Sporazum določa izmenjavo strokovnjakov in znanstvenikov, zgraditev laboratorija v Egiptu in sodelovanje v atomskih raziskavah. Večino naprav za raziskave bo Sovjetska zveza dobavila Egiptu do srede leta 1958; med njimi je tudi atomski reaktor.

Moskva. — Vladi Sovjetske zveze in Nepala sta sklenili vzpostaviti redne diplomatske stike med obema deželama. V kratkem bosta izmenjali diplomatski predstavništvi na stopnji veleposlaništev.

Buenos Aires. — Argentinski predsednik Aramburu je odpotoval v Panama, kjer sodeluje na konferenci ameriških držav. Pred odhodom je izrazil prepričanje, da bodo praktični rezultati panameriške konference veliki, »kajti osebna znanstva državnikov prispevajo k izboljšanju odnosov med narodi.«

Tokio. — Sovjetsko-japonska mirovna pogajanja, ki so se v Londonu popolnoma izjalovila, se bodo nadaljevala v Moskvi. Japonska delegacija, ki jo bo vodil zunanji minister Šigemicu, bo prispevala v Moskvo danes ali jutri. Japonci upajo, da bodo na teh pogajanjih prišli do uspehov in tako končno uredili odnose med obema deželama.

Bogastvo in revščina jezika

Angleščina spada menda med najboga-tejše jezike, saj sestoji iz cele vrste jezikov, ki so se v zgodovini nalagali eden na drugega, kot plasti ob poplavih: na prvotno keltščino se je vsedla latinščina rimskih vojakov, ki so zasedli jugovzhodni del današnje Anglije, nato so pridrvili Angli, Sasi, Juti in vsilili prebivalstvu angleški jezik. V enajstem stoletju so osvojili deželo Normani in francoščina je postala za tri stoletja uradni jezik. Pa tudi novi vek je zanesel z vseh koncev mnogo novih besed. Ali se potem čudite, da obsega besedni zaklad današnje angleščine z vsemi temi sestavinami celih pol milijona besed. Za primerjavo naj navedemo, da cenijo besedni zaklad današnjega slovenskega jezika na kakih 120.000 besed.

Seveda ni živega človeka, ki bi obvladal toliko kopico besed. Sam Shakespeare, ki je pokazal toliko bogato izrazje, je v vseh svojih delih rabil le 22.000 različnih besed. Računajo, da izhaja srednje izobražen človek že s 5000 besedami in da z njimi lahko pove vse, kar hoče.

Se zanimivejša je ugotovitev jezikoslovcev, da je 25 % vsakdanje angleščine sestavljenih le iz borih 9 besed: I, the, and, to, a, you, of, in, we. Dognali so, da je 50 % vsakdanjega govora sestavljenih iz komaj 69 besed in da se 732 besedi najde v 75 % govora v vsakdanjem življenju.

Vsekakor presenetljivo odkritje: kako bogat je jezik v celoti in kako reven je jezik vsakdanjega govora.

Grad „Strassburg“ se ruši

Nad mestecem Strassburg v dolini Krke se mogočno dviga grad „Strassburg“, katerega začetek sega že v leto 1147, ko je bil tu nekoč sedež krških škofov. Tekom stoletij je bil grad močno razširjen, a danes žal ta veličastni kulturni spomenik razpada. Grad je začel razpadati že pred sto leti, ko je zaradi strele pogorela streha. Streho so le delno obnovili, tako da so bili mogočni zidovi izpostavljeni stalnemu preperanju vsled najrazličnejših vremenskih vplivov. Škoda, ki se leto za letom večja, je postala v zadnjem času celo grozeča. Mestecu, ki šteje nekaj čez 3000 prebivalcev, grozi, da se bodo zrušile debele stene, ako ne bodo čimprej nekaj ukrenili ter zaščitili ljudi, ki jim grozi smrtna nevarnost.

Pred kratkim je bilo ustanovljeno »društvo prijateljev Strassburga«. To društvo si je zadalo nalogo, da ukrene vse potrebno, ali da odstranijo zidove ali pa da grad obnovijo.

Odločili so se za drugo, ker je v gradu še veliko uporabnih prostorov — dvoran, kleti in vež. Nameravajo urediti restavracijo in podobno ter tako privabljati števil-

Sicer je že na vseh dosedanjih salzburških festivalih Mozart dajal ton in profil celotnemu programu, toda v letošnjih petih festivalskih tednih od 21. julija do 30. avgusta bo prišel Mozart še posebno do izraza. Zato bi letošnji festival v Salzburgu lahko preimenovali v »Mozartove slavnostne igre«, saj vsebuje kar 6 Mozartovih oper in 11 koncertov, ki so izključno posvečeni njegovi glasbi.

Zasedba v operah je običajna. Kot vedno, se bo tudi tokrat večina solistov dunajske Državne opere preselila v Salzburg. Najbolj zaposlen koncertni dirigent bo vsekakor Mitropoulos, največ poudarka pa bo na uvodnem koncertu in na zaključnem koncertu z Rafaelom Kubelikom za dirigentskim pultom. Vse opere in koncerte bo izvedel dunajski filharmonični orkester, ki je v svetu znan pod imenom »Dunajski filharmoniki«, kajti ta orkester si je festivalsko vodstvo vzelo tako rekoč

Ameriški Slovenci so čvrsto povezani v svojih organizacijah

Številne slovenske družine in posameznike je doletela usoda, da so se morali zaradi pomanjkanja dela v domovini in drugih razlogov izseliti iz svoje prvotne domovine in si v svetu iskati zaslužka in kruha. Prav gotovo to ni lahka stvar, privaditi se tujini in tujim navadam. Vendar pa so se Slovenci v vseh časih nekako

v zakup in si brez njega salzburških slavnostnih iger že skoraj misliti ne moremo. Solistični instrumentalni koncerti letos ne blešijo s posebno slavnimi imeni, pač pa je med komornimi orkestri nekaj vrhunskih ansamblov: Virtuosi di Roma, Wiener Konzerthausquartet i. dr.

Tudi za atrakcijo je poskrbljeno. Ob koncu festivala bo gostoval »New York City Ballet«, ki uživa v svetu velik sloves, saj je pred leti žel na gostovanjih po Evropi velikanske uspehe. Program doslej še ni znan.

Dramski del festivala nujno stopa v ozadje spricho tako velikega poudarka na glasbene prireditve. Vendar pa se obeta z uprizoritvijo Goethejevega »Egmonta«, 8. avgusta, velika senzacija in premik težišča zanimanja.

Nekaj družabnih prireditev, modne revije, očarljivi lokali v ozkih ulicah Salzburga in zgodovinske znamenitosti Mo-

znašli in tudi daleč od domovine skušali obdržati svoje navade, gojiti svoj jezik in ga posredovati tudi potomcem.

Tudi v najrazličnejših krajih Amerike so osnovali svoja prosvetna društva, ki imajo že danes svojo dolgoletno zgodovino. Tako so aprila proslavili clevelandski pevci štiridesetletnico obstoja svojega pevskega zbora »Zarja«. V maju pa so v Springfieldu proslavljali Slovenci 50-letnico svojega prosvetnega društva. Poleg tega obstoja v Clevelandu že nad 25 let klub Ljubljana, ki si je izbral za svojo himno pesem »Stoji, stoji Ljubljana«, katero pojejo pred vsako društveno sejo, ki jih imajo vsak teden. V Chikagu pa so Slovenci že 45 let združeni v društvu »Francisco Ferrer«, ki je izrazilo socialistično usmerjeno, saj ima tudi njihovo društvo ime po znanem španskem revolucionarju, ki so ga leta 1909 umorili španski reakcionarji. V društvu se je vedno zbiral cvet chikaških svobodomiselnih Slovencev.

Slovenci po svetu pa so vedno tudi Slovincem v domovini mnogo koristili in to še posebno v težkih dneh po vojni s tem, da so za svojo domovino zbirali prispevke, opremljali različne bolnice predvsem za otroke. Tako so na primer leta 1954 ob 700-letnici mesta Kostanjevica darovali mestu opremo za zobno ambulanto.

Narodne pesmi in ljudske igre ter stalni stiki z domovino ohranjajo Slovence po svetu vedno trdne in zveste čuvarje svoje narodnosti, različna društva, ki jih Slovenci ustanovijo povsod, kjer koli se nahajajo, pa so tisto gibalno, ki jih združuje in izkristalizira iz ostale ljudske mase, ki jih na tujih tleh obdaja.

literarni zgodovinar pa utegne najti v njih marsikaj, kar je pozitivno vplivalo na razvoj slovenske književnosti in kulture. Če upoštevamo pri ocenjevanju dela posameznikov tudi čas, okolje, vzrok in namen, v katerem in s katerim so ustvarjali, potem lahko trdimo, da so bile pobude za pisanje pri večini tu omenjenih avtorjev le zunanje značaja. Brez tako imenovanega notranjega imperativa, kakršnega čuti pravi umetnik, so omenjeni segli po peresu. Pobude za pisanje so jim dajale razmere, v kakršnih so živeli, razmere pa so bile take, da je bil vedno primaren politični ozioroma nacionalni moment. Zato je večinoma njihovo literarno prizadevanje izviralo iz skrbi, ljubezni in dela za narod. Tudi prizadevanje Janežiča in Einspielerja, ki sta s svojim delom izmed vseh največ prispevala k razvoju občaslovske kulture, je izhajalo iz njune želje, ohraniti slovenstvo na Koroškem. Z malimi izjemami so vsi, celo Janežič, ki je pravzaprav vodil slovensko književno delovanje v 50- in 60-tih letih 19. stoletja, presojali literaturo bolj z narodnostnega kot umetniškega stališča.

Čeprav koroški Slovenci, izvzemši Prežihovega Voranca, niso dali slovenski književnosti niti velikega romana, niti umetniške drame, niti odlične novele, črtice in povesti, in čeprav tudi koroški pesniki niso dosegli čiste, pristno umetniškega izraza, so vendar prispevali k občaslovskega kulturnemu razvoju precejšen delež, preko katerega literarni zgodovinar ne more iti brezbržno.

zartovega mesta bodo skrbale za oddih od visoke umetnosti utrujenim gostom.

Meščani mesta pa se bodo tolažili z zlatim dežjem, ki bo skozi pet tednov deževal na mesto. Značilno je, da so vstopnine na vse prireditve izredno ali skoraj nesramno drage, tako da si morejo privoščiti vse te kulturne dobrine le tisti, ki jim je usoda naklonila večje premoženje. In neredko bodo polnili dvorane, kjer se bodo odigravale velike stvari, ljudje, ki tega ne zaslužijo, ker jim je več za to, da razkažejo svoje premoženje na toaleti kot pa zanimanje in razumevanje za resnično umetnost.

KULTURNE DROBTINE

Ciklus oddaj slovenske poezije v avstrijskem radiu

Slovenska pesnica Lili Novy, znana prevajalka slovenske poezije v nemščino, pripravlja za avstrijski radio ciklus oddaj sodobne slovenske poezije. V načrtu so štiri samostojne literarne oddaje in sicer naslednjih pesnikov: Bora, Kajuha, Vipotnika, Udoviča, Levca, Minattija, Koviča, Zlobca, Menarta in Pavčka. Prav tako Lili Novy pripravlja širši izbor slovenske in jugoslovanske poezije za švicarski in nemški radio.

Petdeseta knjiga slovenskih pesnikov in pisateljev

Pretekli petek je bila v prostorih Državne založbe Slovenije v Ljubljani skromna svečanost ob priliki izdaje petdesete knjige največje knjižne zbirke Državne založbe Slovenije pod naslovom »Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev«. Kot petdeseta knjiga je pri založbi pred nedavnim izšel VI. zvezek Zbranega dela Frana Levstika.

Spomenik Andersenu v New Yorku

Solski otroci mesta New York so organizirali nabiralno akcijo in zbrali okrog 10.000 dolarjev za postavitev spomenika danskemu pisatelju Hansu Christianu Andersenu, katerega pravljice so poznane in razširjene po vsem svetu in izhajajo v najrazličnejših ilustriranih izdajah, ki navdušujejo otroke. Spomenik znamenitemu pisatelju bo stal v newyorškem Centralnem parku in bo še letos postavljen ter svečano odkrit.

Zgodovina slovenskega slovstva v nemščini

Univerzitetni profesor na ljubljanski univerzi dr. Anton Slodnjak pripravlja za berlinsko založbo Greuter Zgodovino slovenske književnosti. Delo bo izšlo v nemščini in bo obsegalo dvajset tiskovnih pol.

Marija Janežič:

Doprinos koroških Slovencev k občaslovske književnosti in kulturi

(Iz gradiva za seminarsko nalogo)

Kakor smo v tem poglavju videli, so dela teh mož, katerim ni bilo dano, da bi živeli in delali med svojim ljudstvom, nastajala izven koroške domovine, deloma v tujini, deloma pa na slovenski zemlji med matičnim narodom. Toda na Koroškem kljub temu, da je bila izgnana skorajda vsa slovenska inteligenca in da so bili s šol izrinjeni tudi zadnji ostanki slovenščine, slovensko kulturno življenje ni povsem zamrlo. Čeprav je s prihodom nacističnega nasilja prišel čas za uresničitev desetletnih velenemških načrtov in s tem čas za dokončno iztrebljenje vsega slovenskega življa, so koroški Slovenci ohranili zvestobo svojemu slovenskemu narodu in svoji materni besedi.

O tem govori njihov prispevek v borbi proti fašizmu, prav tako pa tudi obnovljeno kulturno-prosvetno izživljanje po končani vojni. Spet se je pokazala neugnana življenjska sila koroškega človeka, ki je — prekaljen v času najhujšega nasilja — tudi na kulturnem polju ponovno zastavil plug in zaoral nove brazde.

Res je, da Koroška po zadnji vojni še ni dala posebnega prispevka k občaslovske kulture. Vendar že dosedanj podvigi jasno dokazujejo, da na tem ozemlju še ni izumrla slo-

venska beseda in da tukaj še živi slovensko ljudstvo, ki hoče živeti svoje narodno življenje. Če so ostala vsa prizadevanja kljub temu brez večjega uspeha, so temu v pretežni meri krive razmere, v katerih so se mogle razvijati le skromne ustvarjalne sile. Da pa je koroški človek zmožen tudi večjih dejanj, nam je dokazal koroški rojak Lovro Kuhar — Prežihov Voranc, ki je, ustvarjajoč pod svobodnim soncem, slovensko kulturo in literaturo obogatil z neminljivim zakladom.

VI.

ZAKLJUČNE BESEDE

Tak je bil doprinos Korošcev k občaslovske književnosti in kulturi. Skromen, a po svoje velik. Mnogoštevilni so bili sotrudniki, marljivi kulturni delavci, vendar ni bilo med njimi Prešernov in Cankarjev, ki bi s čisto, visoko umetniško besedo obogatili slovenski književni zaklad. Samo Prežihov Voranc se je visoko povzdignil nad vse druge, ki so več ali manj izčrpali svoje sile drugod, v politiki, publicistiki, narodno-vzgojnem in podobnem delu.

Iskalcu čistih estetskih vrednosti se zdijo prispevki Korošcev le primitivni poizkusi,

20

Razne vesti iz Koroške

Obisk na beljaški slavnosti je letos presegel vsa pričakovanja. Na osem dni trajajoči prireditvi so našli okoli 150.000 obiskovalcev od blizu in daleč. Posebno množičen obisk je bil v nedeljo, ko so bile zaključne prireditve, med temi tudi velika tombola z mnogimi vrednostnimi dobitki. Tudi podjetniki, ki so bili udeleženi na razstavi, zatrjujejo, da so s kupčijami zadovoljni.

Med vožnjo z avtobusom iz Borovlj v Seles je preteklo soboto smrt dohitela 57-letnega delavca Janeza Lipuša iz Frajbaca. Pokojni je preminul za srčno kapjo.

Pretekli teden je smrt imela na prometnih cestah spet bogato žetev. Na Koroškem se je primerilo 212 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 6 oseb mrtvih, 189 pa poškodovanih, med temi 68 težko. V vsej državi je bilo 1547 prometnih nezgod in pri teh 1256 oseb poškodovanih, 45 pa usmrčenih. V 52 primerih so brezvestni vozniki spet pobegnili, v 46 primerih pa so ugotovili, da so bili vozniki pijani.

Zvezni kancler bo otvoril koroški velesejem

Zvezni kancler ing. Raab je v začetku tedna sprejel prezidenta koroškega velesejma mestnega svetnika Novaka in velesejmskega direktorja Gutschmarja, ki sta mu v daljšem razgovoru poročala o razvoju koroškega velesejma. Po razgovoru je kancler izjavil, da bo koroški velesejem — avstrijski lesni velesejem — v Celovcu tudi letos osebno otvoril.

Borovlje

Priznana in edino v Avstriji obstoječo strokovno puškarsko šolo v Borovljah je minulo šolsko leto obiskovalo 140 fantov in deklet. Devetnajst učencev in učenek je šolo končalo ter napravilo zaključne izpite. Puškarska obrt je poklic, ki še vedno išče strokovne moči, zato si ti absolventi niso v skrbeh za zaposlitev, kakor je to pogosto primer pri absolventih mnogih drugih šol. Več mladih strokovnih mo-

Janežičevemu očetu v spomin

Leše pri Št. Jakobu v Rožu. — Bil je eden tistih, ki si v in s svojim življenjem pridobijo splošno priljubljenost, spoštovanje in ljubezen, tak, kot bi jih naši domovi, naše družine in naš narod potrebovali še in še.

Da, tako smemo upravičeno spregovoriti tudi o pravkar preminulem Janežičevemu očetu iz Leš, katerega smo v ponedeljek ob izredno veliki udeležbi sorodnikov, prijateljev, sosedov in drugih znancev pospremili na njegovi poslednji poti na šentjakobsko pokopališče. V grobu, kjer že skoraj trideset let počiva njegova žena, je našel svoj večni počitek, da se odpočije od truda in skrbi polnega življenja, v katerem so ga že od mladih dni spremljale številne bridkosti in težave.

Vse življenje mu je bilo en sam delovni dan! Če imajo te besede svojo upravičeno veljavnost, potem vsekakor veljajo za rajnega Jožeta Janežiča. Komaj 19 let je bil star, ko je prevzel gospodarstvo svojih staršev in s tem skrb in odgovornost za procvit obsežne Janežičeve domačije. Ko si je pozneje pripeljal na dom tudi življenjsko družico, ni mogel vedeti, kakšen udarec mu pripravlja kruta usoda. Kajti le tri leta je trajalo družinsko življenje, ko mu je bolezen ugrabila skrbno ženo in gospodinjo, otrokom pa ljubečo mater. Tako je moral poleg skrbi za gospodarstvo prevzeti nase tudi še skrb za vzgojo otrok.

Upravljanju svojega posestva je pokojni Janežičev oče posvetil veliko ljubezen

in obširno strokovno znanje. Ni slučaj, da mu je deželni kulturni svet nekaj let pred zadnjo vojno podelil diplomu in mu tako dal tudi javno priznanje za vzorno gospodarjenje, s katerim je bil lahko v zgled vsem bližnjim in daljnim sosedom. Pa saj so bila njegova prizadevanja tudi mnogostrianska: ne le v napredno poljedelstvo, marveč tudi v vzorno živinorejo in sadjarstvo je vložil premnogo skrbi in dela, čelablarstvo pa mu je vse do zadnjih dni življenja pomenilo posebno veselje. Mnogo se je bavil tudi z živinozdravstvom in so njegove nasvete in pomoč vedno radi iskali poleg sosedov tudi v oddaljenih krajih. Vedno in vsakomur je rad pomagal, kakor je bil Janežičev dom sploh znan po svoji pristno rožanski gostoljubnosti. Vrata njegove hiše so bila vsakčas na stežaj odprta, tukaj je našel pomoč vsak, bodisi reven ali imovit. Našel pa si pri njem vedno tudi tolažilno in veselo besedo, saj je bil Janežičev oče kljub neštetim skrbem zelo rad vesel.

Največji zaklad pa mu je pomenila slovenska pesem, katero je neizmerno ljubil, kakor je ohranil trajno zvestobo svojemu slovenskemu pokolenju. Ni bil zaman potomec velikih Janežičev in se je že od rane mladosti v polni meri zavedal dolžnosti, ki jih ima do svojega naroda. Če je bil med prvimi igralci šentjakobskega izobraževalnega društva in je kot odbornik domače Hranilnice in posojilnice, kot član mlekarke zadruga in slovenske požarne

pogrebne obrede, je spregovoril tolažilne besede in očrtal njene vrline. Nato pa je domača zemlja pokrila njene telesne ostatke. Vsem sorodnikom naše iskreno sožalje!

Vogrčje

Petletni sinček kmeta Franca Gorbiča v Vogrčah je pred nedavnim doživel hudo nesrečo. Oče se je vračal s polja s konjsko vprego, na vozu pa je imel naloženo brano. Nenadoma je konj zdiral in pri teku je brana padla na cesto. Na veliko nesrečo je zadela sinčka Francija in ga hudo poškodovala. Zob brane se mu je zapil pod levim očesom v glavo. Fanta so z nevarno poškodbo nemudoma prepeljali v bolnišnico v Celovec. Oče je sicer ob času nesreče držal za vajeti in krepko potegnil zanje, vendar na žalost ni več mogel preprečiti nesreče.

Celovec

Po odhodu generalnega konzula svetnika veleposlaništva gospoda Dušana Bravničarja je gospod konzul Mladen Devide poverjen z vodstvom generalnega konzulata. Gospodu atašeju Boštjanu Barboriču pa so poverjene agende konzula. S tem obvestilom ustrezamo mnogim, ki vprašujejo in se zanimajo za spremembe na jugoslovanskem konzulatu v Celovcu.

Na beljaški slavnosti so izvolili tri krasotice

V okviru beljaške slavnosti je bila tudi prireditev, na kateri so izvolili najlepšo Korošico, nadalje najlepšo turistko ter dan pozneje najlepšo Avstrijko. Mnenja o takšnih konkurencah so različna. Po večini jih pametni ljudje obsojajo in menijo, da niso v skladu s človeškim dostojanstvom. Podobno premiranj je bolj prikladno za tehnične in umetne izdelke ter za plemenske živali. Tudi dobršen del ženskega sveta odklanja tovrstne prireditve. Zaradi tega se k tekmovalcem tudi ne pripravlja mnogo konkurentk, ker se vse krasotice ne marajo predstaviti radovedni ocenjevalni komisiji, ki ugotavlja in ocenjuje njihove telesne mere in brezhibnosti ter njih nasmešek in nastop.

Zanimanje publike, posebno moških, pa je za takšne prireditve vendar veliko. Tudi v Beljaku je bilo zbranega mnogo občinstva poleg izvedencev, katerim se je predstavilo dvanaest krasotic. V večerni modi in nato v kopalnih oblekah so tekmovalke paradirale pred razsodiščem in občinstvom. Izbira seve ni bila lahka, ker dekleta, ki se odločijo za konkurenco, res niso slabe kakovosti po formi in lepoti. Vse konkurentke so bile v starosti od 17 do 19 let. Kmalu pa se je začela že publika posebno navduševati za 17-letno Lisbeth Sieberer iz Seebodna ob Milstattskem jezeru. Navdušenje publike je brez dvoma

SPD Borovlje bo priredilo izlet

SPD Borovlje hoče v kratkem ustreči željam mnogih, ki bi si spet radi privoščili prijeten izlet za konec tedna.

V ta namen pripravlja SPD dvodnevni izlet preko Ljubelja v Ljubljano, na Bled in Bohinjsko jezero ter k romantičnemu slapu Savice.

Odpeljali se bomo v soboto, 18. avgusta 1956 najprej v Ljubljano, kjer si bomo znova lahko ogledali zanimivosti slovenskega središča in kjer bomo tudi prenočevali. Drugi dan pa bomo prepotovali ostale kraje, ki jih imamo v načrtu.

Prijaviti se je treba do 4. avgusta pri SPD v Borovljah. Stroški, v katere so vključeni prispevki za potno dovoljenje, vozina in prenočnina so preračunani na okoli 100 šilingov.

brambe deloval za koristi skupnosti in narodne družine, potem je vse to le del njegovega požrtvovalnega narodnega dela; še večji je bil njegov delež pri tihem nesebičnem prizadevanju in žrtvovanju za ohranitev slovenskega življa na Koroškem.

Svojo narodno zavest je Janežičev oče še prav posebno pokazal v letih, ko je bil slovenski koroški človek zapisan smrti in so številni narodnjaki svojo zvestobo slovenskemu narodu plačali s tem, da so jih odvedli v zapor, v koncentracijsko taborišče, v negotovo usodo izseljenišva in premnoge dejansko tudi v smrt. Kljub nasilju svoje narodne pripadnosti ni zatajil nikdar; čeprav so na domovih zapovedovali napisati »Kärntner, sprich deutsch!«, je bil on med tistimi, ki so pogumno še dalje prepevali slovenske pesmi, čeprav so se po vasi sprehajali oboroženi SS-policaji, je bil njegov dom zatočišče za mnoge, ki so se zatekli v gozdove in napovedali neizprosni boj nacističnim oblastnikom. Oskrbe in pomoči, ki so je bili partizanski borci skozi več let deležni na Janežičevem domu, le-ti nikdar ne bodo pozabili ter se bodo Janežičevega očeta vedno radi spominjali kot svojega velikega dobrotnika.

V 76. letu starosti je za vedno zatisnil oči oče, gospodar in Slovenec, katerega poslednji odhod zapušča veliko praznino. Posebno bomo občutili to izgubo v Št. Jakobu, za katerega je Janežičev oče pomenil enega izmed velikih in trdnih opornikov, vzor, po katerem se bodo lahko zgledovali še daljni rodovi.

Ker pokojni Janežičev oče ni bil med tistimi, ki samovoljno delijo zasluge in časti, marveč mu je bilo delo za narod vedno prva dolžnost, za svoj trud tudi ni zahteval priznanja in zahvale. Zato pa si je prav s svojim življenjem in delom postavil tem lepši spomenik v spominu vseh poštenih in zavednih slovenskih družin, kjer bo živel dalje kot svetel lik naprednega in socialno čutečega gospodarja ter požrtvovalnega in nesebičnega narodnega delavca.

Po naši zemlji

či bo sprejela puškarska obrt v Borovljah, mnogi drugi pa bodo našli zaposlitev v drugih avstrijskih tovarnah za lovsko orožje.

Mezde puškarskih delavcev pa vsekakor niso najboljše, kakor je sklepati iz stavke borovljskih puškarijev, ki je bila pred nedavnim. Boljši pogoji za puškarske strokovne delavce v inozemstvu so za marsikaterega mladega puškarskega vaba, da po nekaj letih dela v tuzemstvu krenejo v druge države in celo v Ameriko.

Kotmara ves

Iz matičnega urada naše občine podajamo v naslednjem nekaj družbenih dogodkov, ki so se primerili v zadnjih tednih v naši okolici. Rojstva, smrti in poroke se dogajajo v življenju, nastanek in konec je krogotok vsega žitja in bitja.

Pred nedavnim se je rodil Mariji in Petru Rogel sinček, ki so mu dali ime Teodor. Prav tako sta dobila Katarina in Peter Polesnik sinčka, kateremu so izbrali ime Peter. Taki dogodki povzročajo v družini veselje, kateremu se pridružujemo tudi mi in čestitamo.

Toda tudi smrt je posegla v naše vrste ter je pobrala Marijo Harich, ženo šolskega ravnatelja v pokojni. Pokojnica je po daljši bolezni umrla v bolnišnici. Pri Motiju na Vesavi je po daljši bolezni umrla Barbi Bolovic, p. d. Matevžinja. Ob odprtem grobu so ji domači pevci zapeli žalostinke v slovo. Pokojna zapušča moža in nedorasle otroke. Umrl pa je tudi Jožef Medija, kmet p. d. Vrtnik v Ilovju. Pokopali so ga dne 10. julija 1956. Žalujemo preostalim velja odkrito sožalje!

Dvor pri Pliberku

Minulo soboto popoldne so položili na šmihelskem pokopališču k trajnemu počitku delavca-trpina Pavla Pruteja, p. d. Vižarja v Dvoru. Pokojni je bil zaposlen v pivovarni Sorgendorf dokler ni moral zaradi težke invalidnosti prenehati z delom. Že med vojno je začel bolehati in trpel na

poapnenju žil. Seve, da tudi delo v hladnih prostorih pivovarne ni bilo v prid njegovemu zdravstvenemu stanju in se je stalno slabšalo. Pred okoli dvema letoma so mu morali amputirati obe nogi. Svojo bridko usodo je prenašal junaško in potrpežljivo ter je do zadnjega ohranil vedrino duha. Vedno se je živo zanimal za delavsko-socialno gibanje.

Pri svojih delovnih tovariših je bil pokojni Pavel zelo priljubljen. Zato so tudi odredili, da je bil pogreb v soboto popol-

dne, ko v pivovarni ne delajo, da so se mogli pogreba vsi udeležiti. In zares, poleg mnogih drugih žalnih gostov so skoraj vsi uslužbenci pivovarne spremili pokojnika na njegovi zadnji poti. Med njimi je bil tudi ravnatelj pivovarne gospod Čas, ki se je od njega tudi z v srce segajočimi besedami poslovil. Tolažilne besede je spregovoril tudi gospod župnik Picej. Številni venci, med temi tudi domači s slovenskim napisom v zadnji pozdrav, so pokrili svežo gomilo pokojnika.

Pavel Prutej zapušča ženo in troje otrok. Vsem preostalim svojcem velja naše odkrito sožalje!

Spodnje Libuče

Čeprav je bil v nedeljo lep poletni dan ter je vabil na izlete in na razne semnje, se je kljub temu zbrala na libuškem pokopališču izredno številna množica žalnih gostov, vaščanov, kmetov in gospodinj ter mladine, pa tudi številni gostje iz daljne okolice in sorodniki iz Mežiške doline, da izkažejo Jeri Podričnik, Močilnikovi v Libučah, še enkrat ljubezen in spoštovanje, ko so jo položili v grob k zadnjemu počitku.

Življenjska pot pokojne Jere je bila skromna in posvečena delu in skrbi za druge. Sama, brez lastne družine je mnoga leta darovala svoje delovne sile znani Močilnikovi družini v Libučah. Tudi med časom, ko je bila Močilnikova družina izseljena, ji je bila močna opora. Prav tako pa je z veseljem izkazovala uslužnosti mnogim drugim ter si na ta način osvojila tako vsesplošno priljubljenost in spoštovanje. Pri svojem kmetijsko-poklicnem delu je pokojno pred leti prizadejala huda delovna nezgoda, ko jo je zgrabilo jermenje motorja in je izgubila nogo. Na posledici te nesreče je veliko trpela, toda vse trpljenje je krepko prenašala z obudovanjem vrednim samozatajevanjem.

V nedeljo pa je našla na mirovdvoru svoj trajni mir in počitek. Domači pevci so ji pod vodstvom Francija Linhartar zapeli žalostinko v slovo, duhovnik, ki je opravil

KOLENDAR

Petek, 27. julij: Rudolf
Sobota, 28. julij: Viktor
Nedelja, 29. julij: Marta
Ponedeljek, 30. julij: Abdon
Torek, 31. julij: Ignacij
Sreda, 1. avgust: V. sv. P.
Četrtek, 2. avgust: Porcij.

Želva ima kratek rep

(KREOLSKA PRAVLJICA)

V starih starih časih so bili zajčki tako zelo pametni, da so imeli za norca vse ostale živali. Pripovedka nam pripoveduje, kako je zajček pretental hijeno in želvo.

Nekoč je bil zajček zelo lačen. Ničesar ni imel za pod zob. Podal se je k hijenini bajtici in potrkal.

Tudi hijena je bila lačna, glodala je staro suho kost in je bila zelo slabe volje.

»Prišel sem, da te vprašam, če pojdeš z menoj iskat želvina jajca. Vem za skrivališče.«

»Gotovo pojdem, pa še prav rada, le počakaj, da se opravi!«, je odvrnila hijena.

Prišla je, v eni roki je imela motkvico, v drugi pa košarico. Nato sta se odpravila na pot. Veselo je poskakoval zajček za svojo veliko tovarišico.

Dospela sta v gozd. Hijena ni rekla ničesar, ker jo je bilo sram povedati, da sploh ne sluti, kje naj bi bila želva skrila jajca. Končno se je le opogumila in rekla: »Dragi zajček, kje neki bova našla želvina jajca, saj ne vidim nikjer nobenega gnezda!«

Zajček se je po tistem sladko smejal za njenim hrbtom, vendar je odvrnil nadvse prijazno: »Le počakaj, takoj ti bom pokazal. Želva misli, da je pametnejša od nas. Zato jih zagrebe v zemljo in naloži polno listja na kupček. Misli, da tako ne moremo najti, ta goska! A teh njenih navad smo se že vsi naveličali! Le zagrebi malo v zemljo, glej, tam je takle kupček, gotovo so jajčka pod njim!«

Hijena je izkopala zemljo in našla precej jajčk. Bratovsko sta si jih razdelila, zajček je svoj del takoj snedel, hijena pa je spravila v košarico.

»Le zakaj jih ne pojše?«, je vprašal zajček.

»Odnese jih bom domov in jih skuham, ne maram surovih jajc. Skupaj z možem bova imela potem dober obed.«

Odšla sta dalje v gozd in našla še več želvinih gnezdec. Vedno sta pravično delila. Zajček je pojedel svoj delež, hijena pa je spravljala jajca v košarico.

Ko sta ugotovila, da je lov pri kraju, sta se podala domov. Hijenina košarica je bila polna, zajček pa je skakljal praznih tačk. To mu ni bilo všeč. Pravzaprav pripadajo vsa jajčka meni, si je dejal. Sam sem jih našel. Ugibati je začel, kako bi prišel do hijeninih jajčk.

»Poslušaj, botrca hijena, ali bova šla jutri zopet po jajca?« je začel zajček pogo-

vor. »Gotovo da, saj vidiš, kako hitro jih najdem. Veš, čisto sem pozabil, da bi jih moral prinesiti nekaj domov svoji materi, drugače bo prav huda name. Posodi mi do jutri deset jajčk!«

»Ah, seveda, prav rada, saj sem videla, kako hitro jih najdeš!«

Hijena je podarila zajčku deset jajček, ta jih je pa hitro odnesel v svoj brlog, jih shranil v globokem, temnem kotu.

Brž je stekel spet nazaj pred brlog hijene. Vlegel se je ter pričel stokati in na ves glas jadikovati. »Oh, botrca hijena, pridi mi na pomoč, umiram! Preveč sem se najedel.«

Hijena je takoj stekla po zdravnika. Komaj je odšla, že je smuknil zajček v njeno hišico in začel slastno jesti jajčka, ki jih je hijena poskrila pri sebi. Misli si je, da je tako ne bo tako hitro nazaj, saj do zdravnika je daleč.

Komaj pa je bil pojedel deset jajc, že je zaslišal hijenin glas: »Kako dobro, doktorček, da sva se srečala, hitro vstopite, morda še lahko rešite življenje našemu zajčku. Tako zelo vzdihuje, ves je bolan!«

A komaj je izrekla hijena te besede, že je zapazila, da bolnika ni nikjer. Ugotovila je tudi, da manjka polovica jajc. Ta nazarenski tat! Pokazati mu je hotela, kako se zna maščevati za zločin!

Skočila je za njim, a zajček je tekel le počasi, saj se je bil preveč najedel, hijena pa ima dolge noge.

Hijena je kar hitro ugledala zajčka, ta pa si ni mogel drugače pomagati, pa je skočil v neko luknjo v deblu in mislil, da bo tam na varnem. Tedaj je hijeni prekrizala pot želva.

»Poslušaj, sestrična želva! Zajček ti je pokradel vsa jajca! Pravkar je skočil v

luknjo v deblu, ker sem mu jih hotela vzeti. Prosim te lepo, pazi tukaj, da mi ne uide. Domov skočim po debelo palico, da ga pretepem.«

Želva je bila takoj pripravljena za to. Komaj pa je hijena izginila, je zaklical zajček. »Sestrična želva, hijena se laže, le pogleduj tu k meni, niti enega jajca ni tu v duplu.«

Želva se je vzpela, da bi pogledala, v istem trenutku pa je zajček zgrabil drobne

O žabah, ki so hotele kralja

Ko so v Atenah še veljali pravični zakoni, je sproščena svoboda zmešala red v državi in nebrzdanost je sprostila pred napete vaje. Ljudstvo se je razcepilo na stranke. Pizistrat pa se je kot tiran polastil oblasti. Atenci so se pritoževali nad žalostno usodo suženjstva. Pa ne zato, ker je bil Pizistrat morda krut, temveč zato, ker je pač nevajenim vsako breme težko. Tako so začeli godrnjati. Tedaj pa jim je znameniti grški basnopisec (pisec živalskih zgodb) povedal sledečo zgodbo:

Žabe, ki so se doslej svobodno klatile po močvirjih, so z velikim vpitjem prosile Jupitra, naj jim pošlje kralja, ki bi s silo ukrotil podivjane nravi. Oče bogov Jupiter se je nasmehnil in jim vrgel poleno, ki je z nenadnim padcem in sunkom preplašilo boječi močvirni rod. Ko je poleno le-

žalo dalj časa v blatu, je neka žaba dvignila glavo iz močvirja ter sklicala vse druge žabe, češ da je našla kralja. Minil jih je strah in kakor za stavo je priplavala vsa množica ter poskakala na poleno. Ko so ga tako povsem osramotile, so prosile Jupitra, naj jim pošlje novega kralja, češ da jim ta, ki ga jim je dal, ničesar ne koristi. Poslal jim je kačo, ki je začela s svojimi ostrimi zobmi vse vprek grabiti. Bile so brez moči, zaman so se umikale morjenju in strah jim je zapiral gobce. Na skrivaj so spet po Merkurju prosile Jupitra, naj jim pride v nesreči na pomoč. Bog pa jim je odgovoril:

»Le prenašajte zlo, ker niste bile zadovoljne z dobroto!«

Po Ezopu

smeti in jih vsul želvi v oči. Ta je odhite la brz k potoku, da si umije oči.

Zajček je skočil seveda takoj iz skrivališča in zbežal. Ko se je vrnila hijena, se je zelo razjezila. Ozmerjala je želvo, češ da je slabo pazila na tata. V jezi je udarila po njenem repu in ga odbila. Od takrat imajo vse želve kratek rep.

Kmet skopuh

Živel je nekoč kmet, ki je bil tak skopuh, da mu ni bilo enakega.

Vsak klas na njegovi njivi je bil preštet. Niti eno zrno ni ostalo za ptice, kaj šele za ljudi. Nekega večera je šel kmet v svoje žitnice, da pregleda ključavnice. Natenkrat začuje, da v hlevu nekdo govori. Postal je in prisluškoval.

Krave so se pogovarjale. Ena od njih pripoveduje:

— Pozimi bomo dobro jedle. Le poglejte, koliko žita je ostalo v slamu.

Druga ji odgovarja:

— Res je, dobro in izdatno hrano bomo imele. V slamu je ostalo nič manj kot deset pesti žita.

Ko je kmet to slišal, je naglo odhitel po hlapce. Najprej jih je pošteno premlatil, potem pa jim je ukazal, da slamo še enkrat mlatijo.

Hlapci so slamo omlatili. Zbrali so zrnje in ga izmerili. Bilo ga je ravno deset pesti. Kmet se razveseli.

»Kakšna sreča«, si misli, »koliko zrnja bi mi skoraj propadlo.«

Živina pa je žvečila, žvečila samo prazno slamo — a do pomladi je vsa poginila.

Tako je kmet groše prištedil, šilinge pa izgubil.

Ta letonska narodna pravljica nas uči, da je treba štediti tam, kjer je na mestu.

Za dobro voljo

»Trenutek, prosim, samo pogledal bi rad, kako bi mi pristojala dolga brada.«

26

Najteže pa je bilo z zrakom. Kopač je bil vedno dalj od jaska in zraka je bilo vedno manj. Malokdo je še vzdržal kot kopač. Odpadali so drug za drugim. Nazadnje so ostali samo trije: Štefan, Črt in Gato. Dogovorili so se, da bodo to noč poskusili z dvema rudarjema iz kočevskega premogovnika, ki ju je Štefan od zunaj dobro poznal. Delo bi napredovalo hitreje, če bi lahko pogosteje izmenjali kopače. Dušan se je bal, kaj bo zadnje dni, ko bo rov še globlji in bo zraka še manj.

Ošilil si je svinčnik in pripravil mapo. Prišel je prerisavati specialko: železnico, ceste, potoke, reko, vasi, Gonars, Palmanovo... Sklenili so, naj bodo specialke prerisane za primer, da bi se skupina na begu razbila. Toda zbran ni bil pri delu. Nocoj je bila po daljšem času prva noč, ko so mu misli trdovratno uhajale k svojem in k Eli. S transportom iz Ljubljane je namreč prišel znanec iz njegove ulice. Povedal je, da so mu aretirali sestro in mamo, Ela pa se je zadnji hip umaknila v partizane. Vedel je tudi, da so doma do-

bili njegov listič, ki jim ga je poslal po nekem izpuščenem internirancu. Na lističu sta bili dve besedi: »Pozdrav Dušan«. Zakaj so jih iskali in aretirali, znanec ni vedel povedati. »Izdajstvo, bela garda,« je rekel. Dušan je o Eli vedel, da je bila kurirka, sestra pa je delala v tehniki. »Vaša mama je dajala stanovanje za sestanke,« je še povedal znanec. To je bilo popolnoma novo. Poprej tega mama ni dovoljevala. Tudi svoj odhod v partizane ji je bil prikrival. Toda našla mu je nahrbtnik in pometala iz njega perilo, deko, zemljevid, kompas, daljnogled, žlico, porcijo. Ostro ga je vprašala: »Kam greš?« »V hribe,« je odgovoril brez obotavljanja. »Kdaj prideš nazaj?« »Kmalu ali pa nikoli!« Izbruhtila je v jok: »Toliko noči si prečul pri knjigah. In koliko si risal! Kaj pa, če padeš?« »Bodo pa drugi živeli!« ... In zdaj dopušča mama v stanovanju sestanke...

Nenadno začuje iz jaska močne šume. Odplazi se k Petru in Voju. »Voju ropotajo kamni... saj sem mu že rekel!« Dušan sam prenese vrečo, jo počasi spusti na tla in jo z rokami prazni.

»Tako delaj! Ne meči vreč na tla, polagaj jih! Kaj vendar misliš? Kamen je izdajalec!«

»Samo ena je padla... roka mi je omahnila!«

Dušan se je spet vrnil k zemljevidom: Zastrmel se je med podpornike in izkopa-

ne stene. Pred očmi mu je vstala Ela: s puško in partizanko na osvobojenem ozemlju. Začel je sanjariti. Bile so lepe, prijetne sanje: Ela... kje je zdaj in kaj dela? Nenadno pa je postal nestrepen: že davno bi bil moral urediti z njo vse, kar je vroče želel in kar je vedno odlašal. Zmerom je samo garal in študiral. Nikdar ni bilo pravega časa za ljubezen. Bilo mu je žal vsake minute, ki bi bila zapravljena. Še pogovoril se ni z nikomer o njej. Pač, s Črtom. Pa vendar ni šlo samo za čas. Ta bi se bil že našel, si je očitil. Ovira je bila v njegovi zaprtosti in pa v nekem nedoločnem strahu. »Ne bo zdaj prepozno? Morda jo zamami kdo v partizanih. Lahko se meni kaj zgodi, lahko se njej...« Sklonil se je nad zemljevid, toda videl ni ne reke, ne cest ne vasi... Kaj bi dal, če bi lahko takoj popravil zamujeno...

Iz jaska zasliši bobneče korake. Splazi se k dvigaču. Peter je nagnil glavo in negibno prisluškuje. »Pssst pssst!« šepče in izteza roko proti Voju, češ naj bo miren. Koraki zgoraj strahotno odmevajo v kleti. Prav nad njimi so. Potem se začno oddaljevati. »Nočna patrolja,« šepne Peter. Nenadno vse utihne: vojaki so obstali. Morda je dežurni tenente strgal zaveso s kakega pograda. Morda je sunil s paličico v kako negibno, čez glavo pokrito telo in hotel izzvati v njem znak življenja. »Madona, da se ne bi ustavil ob Ljubovem pograda, sunil v deko in prevrgel — kitaro...«

zagomazi v Dušanu, ki krčevito stisne signalno vrvco.

Koraki spet oživijo. Bobnijo vedno bolj. »Aha, zdaj se vračajo skozi barako!« Dušan zapre oči, da bi bolje slišal: »So nemirni? Govorijo? Kričijo?« — Nič. Koraki so enakomerni. Drugih šumov in glasov ni. Spet zabobnijo nad jaskom. Nato jih sliši vedno manj. Nekdo hrupno zaloputne vrata barake. »Šli so, slepci,« si oddahne Vojo. »Hudiči!« sikne Dušan. Spreleti ga občutek mrznje.

Malo pred polnočjo se je Dušan odplazil pod Polov pograd. Štefan ga je že čakal z rudarjema.

Signalne vrvce so vztrepetale kakor žice v vetru.

Prvi se je priplazil ven Ljubo:

»Kaj je?«

»Počitek. Malica! Menjava kopačev!«

»Oh!«

Dušan mu je dal pol panjote in antipasto. Ljubo jo je na mah udušil.

»Na koncu dobiš še breskev!«

»O, imenitna gostija!« se je razveselil Ljubo.

Gato se vrne zadnji.

»Čemu ste me klicali?« nejevoljno zagodrnja.

»Saj si nakopal že čez dvajset vreč!« ga zavrne Dušan.

»Petindvajset,« ga popravi Peter.

Olajšajmo si delo v gospodinjstvu

V današnjih dneh dela mnogo žena v raznih poklicih, razen tega pa opravljajo vsa gospodinjska dela. Zelo važno je, da si gospodinjska dela čimbolj olajšamo in z manjšimi naporji opravijo vse, kar je potrebno.

Objavljamo nekaj nasvetov, kako si lahko olajšate delo.

Vsaka žena gre v trgovino, da si kupi vse potrebno za gospodinjstvo. Nošenje težke košarice lahko olajšate. Ista težina je za nošenje lahko »težja« ali lažja. Široka in plitva košara, ki ima težišče daleč od telesa, je mnogo težja, kot pa ozka in globoka torba. Tako si na poti prihranite polovico moči.

Važno je tudi, kako hodite. Če hodite počasi, dalj časa nosite košaro. To je vsakomur jasno, manj znano pa je, da počasna hoja ob taki priliki človeka bolj utruja kot hitra. Seveda pa tudi prevelika naglica ni priporočljiva.

Vrnimo se v kuhinjo. Pri kuhinjskem delu se morate od časa do časa odpočiti. Poizkusite tiste dele telesa, ki največ delajo, večkrat odpočiti. Predvsem roke in hrbtne mišice. Zato vsa dela, ki jih delate s prsti in rokami, kakor n. pr. čiščenje krompirja, graha, riža ipd., delajte sede. Roke pri tem naslonite na mizo, da se čim manj utrudijo. Noge držite na prečki mize, ker s tem razbremenite mišice nog in vene, kar je za žene posebno važno.

Pranje majhnih kosov perila je lažje,

Sadje je lahko tudi zdravilo

Nega s sadjem ne pomeni, da moramo določeno dobo uživati samo sadje. Zelo koristno za naše telo pa bo, če boste en do tri tedne zjutraj in zvečer uživali sadje. Kosilo naj ostane tako, kakor ste ga vajeni. Le zjutraj in zvečer pojejte prvi dan 1 kg različnega sadja, naslednji dan nekoliko več, dokler ne povečate obroka na dva in pol kilograma. Ko ste dosegli največjo količino, pa redne dnevne obroke sadja zopet zmanjšujete. Zvečer lahko po- užijete zraven sadja kosček dobro prepečenega kruha.

Zdravljenje s sadjem vam bo dalo moč, telesni sokovi bodo očiščeni raznih nezdravih snovi, urejena bo prebava, izginil bo občutek utrujenosti, teže in zasanosti. Skratka, vaš organizem bo pomlajen, vaša koža bo sveža.

Da boste pa to dosegli, je važno, da jeste le zelo zrelo sadje in da ga ne lupite, ker vsebujejo prav olupki največ vitaminov. Če niste sadja sami odtrgali, temveč kupili, ga dobro operite, preden ga jeste. Sadje morate dobro žvečiti.

Če imate sadje blizu hiše, stopite zjutraj zgodaj pod sadno drevo, preden sonce razgreje sadje in pojejte kar tam svoj prvi obrok. Negi s sadjem boste tako dodali še nego zore, kar je zelo priporočljivo zlasti za nervozne ljudi.

ako ga operete na mizi in ne na stolu, toda samo takrat, ko ni treba močnejše pritiskati. Ako je treba močnejše drgniti, je bolje prati na stolu, ker pri tem uporabljamo tudi težo telesa. Večje količine perila je treba prati hitro, seveda pa so zato med pranjem potrebni daljši odmori. S počasnim pranjem postane delo enolično in se hitreje utrudite. Vzemimo n. pr. še nošenje drv in premoga iz drvarnice. Najbolje je, če drva in premog nosimo v dveh enakih posodah. Preden jih napolnite, jih postavite na dve kladi, tako da jih polne ni treba dvigniti. Nato vzemite trak, ki naj bo dosti močan in 6 cm širok, dolg pa ne-

Salmiak kot čistilno sredstvo

To tekočino ostrega in neprijetnega vonja verjetno pozna že vsaka gospodinja. Steklenička s salmiakom je v hiši nujno potrebna, saj je neprestano treba čistiti številne madeže, ki se pojavijo kljub pazljivosti tako na tkaninah, kakor tudi na drugih predmetih.

Tokrat bomo navedli nekaj izmed številnih primerov, kako ga lahko uspešno uporabljamo v gospodinjstvu.

Madeže na pletenih stvareh in perilu dobro odstranimo, če jih peremo v mlačni milnici, v katero smo dali žlico ali dve salmiaka.

Madeže od sadja na volnenih tkaninah odstranimo, če jih potopimo v raztopino salmiaka v milnici in jih pustimo stati nekaj minut. Potem jih je treba zmencati in izprati z vodo.

Tudi s svilenih tkanin lahko madeže od sadja odstranimo z raztopino salmiaka, seveda le, če je svila bele barve ali če se barva ne razkaja.

Tkanine, zamazane z likerjem, je treba prati v vodi, kateri smo dodali malo salmiaka.

Madeže od petroleja odstranimo s tkanine, če jo potopimo v salmiakovo vodo (v kozarec vode damo dve žlici salmiaka) in če nato tkanino operemo kakor običajno s toplo vodo.

Oguljena mesta na blagu se nehajo svetiti, če jih ščetkamo z raztopino salmiaka, soli in vode.

Za odstranitev madežev od katrana in smole ga lahko prav tako uporabljamo, seveda samo pod pogojem, da je barva tkanine dobra. To pa lahko preizkusimo tako, da rob tkanine podrgnemo s krpico ali vato, namočeno v salmiak.

Madeže od joda na belih tkaninah je treba odstraniti tako, da jih potopimo v raztopino salmiaka (ena skodelica salmiaka in dve skodelici vode). Da bi čim bolj odstranili madeže, je treba tkanino, potem ko smo jo potopili v raztopino, izprati z razredčeno solno kislino.

Tudi volnena pregrinjala, preproge, zavese ipd. lahko očistite in osvežite s salmi-

kaj več kakor znaša dolžina raztegnjenih rok. Trak dajte preko ramen kakor šal in konce ovijte okoli ročaja obeh posod. S tem olajšamo delo rokam, ker se del bremena prenese na ramena. Po stopnicah hodite s polnimi stopali in ne s konci prstov. V vsakem nadstropju se malo odpočite. Vseeno pa je vzpenjanje po stopnicah zelo naporno. Izračunano je, da človek v 4 sekundah zelo hitre hoje po stopnicah porabi 1,5 PS.

Obleka za delo naj ne bo pretežka in ne sme ovirati pri gibanju. Sicer pa to prepuščamo raje modri, vi pa se ravnajte po gornjih nasvetih.

akom. Potem ko ste jih dobro oščetkale in izteple, jih posujte z žagovino, ki ste jo ovlažile z raztopino salmiaka. Nato preprogo dobro odrgnete s suho ščetko ali čisto metlico in iztresete s prave strani. Mastne madeže lahko odstranite iz preprog, če jih zdrgnete s kosom vate, ki ste jo namočile v salmiaku.

Pri barvanju tkanin rastlinskega izvora (bombaževinastih, lanenih, konopljinih, iz jute) dodajte vodi za barvanje in izpiranje malo salmiaka (na tri litre vode dve do tri žlice salmiaka).

Porcelansko ali stekleno posodo, ki je mastna in umazana (steklenice za olje) lahko operete z vodo, kateri ste dodali malo salmiaka. Umazane glavničke potopite v raztopino salmiaka, ki naj bo mlačna. Potem ko ste pustili glavničko nekaj časa v tej raztopini, ga ščetkajte pod močnim curkom vode.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kako se obvarujemo okužb

Ena izmed najvažnejših zahtev je, da so roke snažne in čiste. Z rokami se človek dotika vsega, zato je umevno, da z rokami lahko prenašamo vsakršno nesnago. Sem spada tudi stalno čiščenje nohtov, kajti za neosnaženimi nohti je celo skladišče kužnih kali. Z umazanimi rokami in nohti prenašajo ljudje nase največ nalezljivih bolezni, ker se praskajo po koži, nosijo hrano v usta in podobno. Vsakdo naj si po večkrat na dan umije roke, tako da mu preide ta navada v kri in meso.

Nadaljna zahteva splošne snage je, da si redno snažimo in razkužujemo usta in nos. Zlasti v ustih in predvsem še v gnilih in nesnažnih zobeh gnezdi celo kolonije bakterij, ki v neugodnih primerih preidejo nositelju v telo ter ga okužijo, lahko pa se s slino prenašajo tudi na druge. Negovanje ustne dupline in zob je neizogibna potreba, ne samo glede na splošno zdrav-

Kuharski recepti

Rdeče jagode za zimo brez kuhanja. Zrelim, očiščenim rdečim jagodam dodamo enako težo sladkorja. V porcelanasti in emajlirani skledi mešamo jagode najmanj 3 ure, tako, da dobimo gosto tekočo kremo. Mešati moramo namreč tako dolgo, da postaja krema belkasta in izrazito penasta ter se prične gostiti. Tako zmes natlačimo potem v kozarce, ki pa jih ne smemo napolniti do vrha, ker se jagode nekoliko dvignejo. Nič zato, če se po nekaj dneh dvigne papir (celofan), s katerim smo zavezali kozarec. Taka marmelada obdrži svoj naravni okus vso zimo, le pred uporabo postavimo kozarce za 24 ur v mrzlo vodo.

Na ta način lahko napravimo tudi marelice, maline in robidnice.

Nekuhan ribezov sok. Zrelemu ribezu z vilicami odločite jagode, ki jih dobro operite in pustite na rešetku, da se temeljito odtečejo. Nato jagode pretlačite. Vzemite na vsak kilogram čistega soka poldrug kilogram sladkorne moke in mešajte sok okoli 2 uri. Tako pripravljen sok nalijte v čiste in suhe steklenice, ki jih dobro zamašite z novimi zamaški, povrhu pa zalijte s parafinom.

Skuta s češnjami. V skledi zmešajte dva rumenjaka in 2 žlici sladkorja, primešajte potem pol kg skute, žlico smetane, nastrgane limonine lupine, nekaj žlic drobtin, malo soli, ščepec cimeta. Nazadnje pa še sneg dveh beljakov in polovico pecilnega praška. Vse dobro premešajte in stresite na namazan pekač, povrhu pa potresite krožnik češenj, katerim ste odstranili koščice. Pecite v vroči pečici 1 uro. Pečeno potresite s sladkorjem. Je zelo dobro toplo ali mrzlo.

stveno stanje dotične osebe, ampak tudi glede na prenašanje morebitnih nalezljivih bolezni.

Poleg splošne telesne snage je ena izmed glavnih zahtev tudi utrjevanje telesa bodisi z gimnastiko, športom ali kako drugače. Zakaj čim bolj utrjen in krepkejši je človek, tem večjo odporno silo ima in tem uspešneje se brani njegovo telo zoper vsako okužitev.

Poleg telesne snage in utrjevanja telesa pa je treba za uspešen boj zoper nalezljive bolezni tudi zahtevati, da so stanovanja, delavnice in sploh vsi zaprti prostori, kjer ljudje prebivajo in delajo, zgrajeni po vseh modernih higienskih načelih. Taki prostori morajo biti zračni, svetli in vedno snažni. Stranišča, greznice, kanalizacija, vse to mora biti brezhibno zgrajeno in vedno v dobrem stanju. Ljudje morajo biti preskrbljeni z neoporečno vodo.

noma resno, pa četudi je Igor večkrat ponavljal: 'Vojna bo dolga!' Bi si Vojo, Peter, Gato in jaz upali lani v boj, če bi bilo nekje zapisano, kako daleč je še do konca? ... Zdaj rijemo po tem furlanskem grušču! Najhujše je za nami. Samo da bi uspeli! Ko so zadnjič dvigali in kretniki tožili, da je delo težko, je Vojo vzkliknil: 'Kaj je to proti Stalingradu!' ... Kakšna sreča živeti v takšnem času! In kakšna sreča bo šele za tistega, ki bo to preživel!

Iz rova sta se priplazila rudarja in Štefan. Rudarja sta bila zamišljena, Štefan je bil mrk. Rudarja sta sedla na rob jaška. Eden je zašepetal:

»Slabo mi je postalo. Zraka ni.«

In drugi:

»Samemu sebi se mi zdi za malo. Rudar sem, pa ...«

Povedala sta, da prvi sploh ni vzdržal pri kopanju, ker ga je preveč dušilo, drugi pa je omedlel: ležal je kakor ubit v konici rova ... strgalnik je izpustil iz rok. S Štefanom sta ga zvezla na okljuje. Dolgo ga nista mogla spraviti k zavesti. Lovil je sapo, kakor da bi bil z višine padel na hrbet.

Podali so si roke. Starejši rudar je rekel:

»Občudujem vas, jaz ne morem!«

Odplazila sta se proti izhodu, ekipa pa se je vračala na delo. »Norci, samo čas tratite s temi ljudmi! Bomo že sami opravili,« je mrmral Gato.

(Se nadaljuje)

»Petdeset jih mora biti to noč!« reče Gato bolj zase kot za druge.

»Komaj skolehame eno deko na vrh, že me čaka druga!« zastoka Peter in se prijemata za križ.

»Se hitreje bo!« Gato ga gleda mirno in dolgo.

»Gato, ti si hudič; samo Črt ti je kos!« zine Peter.

»Ne več. Črt je nakopal največ dvainštrideset vreč!«

Obmolknili so. Peter jim je delil breskve. Ljubo pa je spet začel:

»Najbolj me veseli, kadar romajo deke sem, tja, naprej, nazaj! Kakor dunajski tramvaj!«

»Mene pa najbolj veseli, če zvem, koliko metrov smo spet prekopal,« se postavi Vojo.

»Mene pa to, da me ne razburi kak apel. Ponoči je lepo delo. Apelo ni ... Do malice pa mi sploh ni. Samo zmoti me. Kaj boš jedel med delom!« se razgovori Gato.

»Meni je pa najbolj všeč, kadar slišim: 'Prekinitiv, malica!'« Ljubo se zasmeje, jih pogleda izpod čela in znova vgrizne v veliko sočno breskev.

Dušan jih miri in maha z odprto dlanjo k tlom, kakor da bi hotel udušiti njihov smeh.

»Vojo pa je najbolj srečen, kadar je konec dela,« ušcipne Peter Voja.

Vojo se zresni, a ne odgovori nič, drugič pa se delajo, kakor da tega niso slišali.

Nato spet Gato počasi, dobre volje:

»Slišijo nas pa ponoči laže ko podnevi. Mene lahko sliši stražar iz ute, ker kopljem že izven kampa. Prej sem ga slišal, kako je pred stražarnico prestavljal noge.«

Nekoliko se zamislijo, Peter pa vpade z drugo stvarjo:

»Koliko metrov je že za nami?«

»Štirintrideset!«

»Ne! Šestintrideset!«

»Z ovinki ali brez teh?«

»Brez. Vem točno.«

»Ne verjamem!«

»Špago noter, pa bomo zmerili,« odloči Ljubo.

Gato je izginil z vrvcu in se naglo vrnil. Merili so: »šestintrideset metrov!«

»Rijemo pod travnikom!«

»Gato je svoboden!«

»Če bi se dvignil, bi bil še kak skok do koruze!«

»Jutri smo v koruzi ... hura ...« Peter je prevrgel kozolec.

»Še deset, petnajst metrov v koruzi —«

»Potem pa: kolonelo Vicedomini, hvala za kvartir! Smrt fašizmu!« se je postavil Vojo.

Petru ni dalo več miru. Hip premora je spet izkoristil, da je butnil na dan s tem, kar bi bilo drugim nemožato:

»Dušan, koliko dni še računaš?«

»Dušan je gledal v tla. Čez čas je preudarno in skromno rekel:

»Še pet dni.«

Sejmo več oljaric!

Oljna repica in ogrščica sta oljni rastlini, ki sta v naših krajih še dokaj novi. Obe pa sta preizkušnjo dobro prestali in dokazali, da sta med najbolj donosnimi kmetijskimi rastlinami, zaradi česar ju priporočamo za večino naših krajev.

Oljna repica ima drobna zrna temnorjavo-modrikaste barve, zrnje ogrščice pa je modrikasto-rjave barve in debelejša od repičnega. Tudi po listju se razlikuje ogrščica od repice: Ogrščica ima modrikasto-zeleno listje, ki so gladki, goli in podobni kolernim; zgornji listi objemajo stebelca le na pol. Repični listi so svetlejši in zgornji objemajo stebelca popolnoma. Ogrščični cveti so sončnorumeni, repični pa so temnejši.

Repica je odpornejša proti mrazu kot ogrščica in uspeva tudi na suhi, pušči peščenici, ogrščico pa moramo sejati na dobro pognojeno zemljo in uspeva le v krajih z neprehudo zimo.

Smo tik pred setvijo teh tako važnih in donosnih oljnih rastlin, zato se nam zdi potrebno, da njuno gojitev podrobneje opišemo:

Ogrščico sejemo od 1. do 25. avgusta, oljno repico pa od 15. avgusta do najkasneje 15. septembra. Sejemo ju bodisi z roko, »na široko« ali v vrste, ali pa s sejnalnikom v vrste.

Setev s sejnalnikom je vsekakor bolj priporočljiva, ker omogoči okopavanje z okopalnikom, s čimer prihranimo na delu, a rastlini še posebej koristimo, ker sta obe rastlini prav hvaležni za večkratno okopavanje. Sejemo tako, da bodo vrste oddaljene med seboj po 40 do 50 cm, na slabih zemljah pa približno 30 cm. V vrsti naj rastline ne bodo pregoste, ker da gosta setev visoke rastline s tankimi stebli, ki niso odporne in zato rade pozebejo, a razen tega ne morejo dati tako obilnega pridelka kot pri redki setvi. Nadaljna prednost strojne setve je tudi v tem, da pride seme v zemljo enakomerno globoko in je kalitev oziroma rast enakomerna. Tudi pride seme nekoliko globlje v zemljo, zato se boljše razvija ter boljše prezimi.

Kjer nimamo sejnalnih strojev, sejemo z roko, bodisi v vrste, lahko pa tudi »na široko«. »Na široko« vsejano setev lahko uporabimo za okopavanje z okopalnikom enostavno tako, da napravimo ob prvem okopavanju z okopalnikom vrste. Res je, da pri tem uničimo nekaj rastlin, oziroma porabimo zaradi tega nekoliko več semena, vendar to v primerjavi z lažjim okopavanjem ni bistveno, ker porabimo pri teh dveh rastlinah pravzaprav zelo malo semena.

Pri strojni setvi potrebujemo približno 8 do 12 kg semena na hektar, pri ročni setvi v vrste približno 15 kg, pri ročni

Še o prezračevanju sena na skednju

O prezračevanju sena na skednju, o ureditvi prezračevališča in o praksi sušenja sena s prezračevanjem smo pisali meseca maja v št. 19—21 našega lista. Kakor pri vsaki novi stvari, tako prihaja tudi pri prezračevanju sena na skednju praksa do izkušenj pri izboljšanju sušenja. Poskusni zavod za gospodarstvo na travnatem svetu in pridelovanju krme v Aulendorfu na Bavarskem je dosegel boljše sušenje oz. prezračevanje sena s tem, da je v kamrih med seno postavil v razdalji 2,5—3 metrov štirioglate (40 × 40 cm) ca. 2 m dolge, spodaj in zgoraj zaprte zaboje iz zbitih desk. Ko se je prva plast sena posušila in so jo stlačili ter na njo naložili drugo plast, so ta zaboje v seniku v potrebni meri dvigali. Pod njimi pa je v stlačenem senu ostala luknja, po kateri je zrak lažje prihajal do sušičnega sena v zgornji plasti. S to enostavno napravo so omogočili, da so seno uspešno prezračevali tudi na 10 m visokem seniku. Puhalik je po teh preprostih kanalih lahko nemoteno pihal zrak skozi stlačeno seno v seno, ki ga je bilo treba posušiti.

Kar tiče zapornih vrat med glavnim in stranskimi sapniki, priporočajo, da bodo ta nameščena tako, da jih je mogoče odpirati od zunaj. Pri sušenju sena se namreč razvija ogljikova kislina, ki se rada nabere v sapniku. Ta kislina pa je v sapniku prezračevališča že pri nizkem odstotku življenjsko nevarna.

setvi »na široko« pa še nekoliko več. V vlažno in težko zemljo sejemo 1,5 do 2 cm, v suho in rahlo zemljo pa od 3 do 4 cm globoko.

Za setev oljne repice ali ogrščice navadno uporabimo ječmenovo strnišče, pšenico ali rženo, ali pa krompirišče ranega krompirja. Najboljše pa je, če moremo posejati oljno repico na ledino črne detelje ali lucerne.

Seveda moramo njivo, na katero smo posejali ogrščico in repico, pred setvijo dobro pripraviti. Priporočljivo je, če opravimo nekaj tednov pred setvijo poletno praho, tik pred setvijo pa zemljo primerno pognojimo in s ponovnim oranjem očistimo plevela.

Kot že rečeno, je treba zlasti oljno repico dovolj zgodaj sejati, predvsem zato, da se že pred mrazom dodobra okorenini, postane odpornejša proti mrazu in pozimi ne pozebe.

V krajih s slabim podnebjem ogrščico in repico tik pred zimo osipamo in s tem zavarujemo stebelca pred pozebo.

Ogrščico in repico po pravici prištevamo med okopavine, kajti prav okopavanje da večji pridelek. Prvič okopavamo že v jeseni, brž ko se vrste dobro vidijo in se

med njimi pojavi plevel. Drugič okopavamo tudi še v jeseni, malo pred nastopom mraza. Z okopavanjem uničimo plevel; zrahljamo zemljo, da lažje in bolje zadržuje vlogo; rastlini dovedemo zraka, ki ga potrebuje za močno rast. Oljno repico takoj spomladi prebrnemo z lahko brano, če je pregosta, drugače pa jo samo okopljemo.

Oljna repica zori že v drugi polovici maja in v začetku junija, ogrščica pa približno 14 dni pozneje.

Pri količkah skrbno pripravljeni setvi in vestnem obdelovanju lahko računamo pri oljni repici ali ogrščici na pridelek vsaj 1500 do 2000 kg na hektar. Ni pa nikaka izjema, če pridelamo na hektar tudi 3000 kg semena in še več.

Ker dozori oljna repica že pred koncem maja, lahko posejemo oziroma posadimo za njo še krompir, koruzo »hitrico«, koruzo za krmo, peso in podobne krmne rastline. Tako nam da njiva letno poleg repice še enega izmed prej navedenih pridelkov. Pridelek krompirja, ki je posejan za oljno repico, po količini ne zaostaja prav nič za onim, ki je bil posajen v marcu in aprilu, je pa celo boljši za seme in izdržljivejši za vskladiščenje.

Posledice zadnje zime v sadovnjakih

Ker je bil letošnji januar izredno tople, je začelo sadno drevje odganjati in prihajati v sok. Najbolj so šli v sok koščičarji, ki tudi normalno spomladi prej odganjajo. V tem stanju je zalotil sadno drevje hudi mraz proti koncu januarja in v februarju. Kakšne posledice na sadnem drevju je imela neobičajna zima?

Kakor razžene mraz z vodo napolnjeno steklenico, tako je razganjal tudi kožo na drevju, ki je bilo že v soku. Zmrzel drevesni sok potrebuje več prostora. Ker je s sokom najbolj napolnjena kambijalna plast debla (od koder raste navznotraj les, navzven pa koža), je bila ta pri drevju, ki ga je mraz koncem januarja našel že v soku, poškodovana, v veliko predelih pa je pozebla. Zaradi poškodovanega ali pozeblega kambija sčasom pogine ali se prične sušiti tudi les in koža. Kjer je kambij samo poškodovan, veje ali deblo po pozebi lahko še dalj časa živijo. Spomladi tako drevje še požene listje, ki pa je slabo razvito in blede.

Največ je letos pozeblo koščičarjev (češnje, višnje, marelice, breskve, slive, češplje) in orehov. Po naših krajih menda celih dreves ni dosti pozeblo. Večinoma so pozebla le očesca, rodni les in cvetno popje. V toplejših krajih, kjer je drevje v januarju že močnejše odganjalo, pa je poginilo zelo veliko koščičarjev.

Zanimive so posledice letošnje pozebe pri jabolčnih drevesih. Opazoval sem jih sicer samo na domačem vrtu, vendar mislim, da so po vseh naših krajih podobne. Posebno pri mlajšem sadnem drevju so pri občutljivejših sortah pozeble cele veje. Zgodilo se je to pri mladem belflerju, čeravno ga prištevamo še k sortam, ki so proti pozebi dosti odporne. Od Koksove oranževke je popolnoma pozeblo že starejše drevo, kar je utrdilo moje prepričanje, da ne spada v naš deželni sadni izbor. Na pozebi so trpela tudi pred enim ali dvema letoma precepljena drevesa, ki so v močni rasti poganjkov posebno občutljiva. Konci vej so pozebli pri kanadki in drugih občutljivih sortah.

Precej splošna — a težje vidna — je bila pri jablanah pozeba rodnega lesa, listnih očesc in cvetnega popja. V splošnem so imele jablane letos močne nastavke popja, vendar je bilo to pri nekaterih sortah pozeblo in suho in ni več razcvetelo. Nekatere sorte pa so sicer razcvetele, vendar je bilo cvetje zakrnelo in je med cvetenjem odpadlo. Na drevesu ni ostalo skoraj nič zarodka. Tedaj še nismo mogli za gotovo trditi, da je bila vzrok temu neobičajnemu pojavu zimska pozeba rodnega lesa. Potrdilo, da je bila vzrok temu pojavu zimska pozeba, smo dobili šele, ko se je rodni les, na katerem je odpadel cvet, posušil ali ostal brez listja, ker so listni popki pozebli.

Ob svojih opazovanjih pa sem tudi vi-

del, da ima dosti jablanovih sort zelo dober zarodek. Med njimi so tudi sorte, ki so drugače za pozebo občutljive. Kljub temu, da imajo nekaj pozebljih vej, so na zdravem lesu nastavile zarodke sadu. (Ontarijo in Kanadka.)

Kakor izgleda, smemo letos po naših krajih od jabolk pričakovati slabo ali srednje dobro letino. Gotovo bo tudi po drugih deželah letina samo slaba do srednjedobra. Zato smemo upati, da bomo letos sadje lažje prodali kot lani. To upanje je upravičeno toliko bolj, ker bo prišlo v prihodnji zimi gotovo manj pomaranč na naš trg, kot jih je prišlo v pretekli zimi. V južnih krajih je namreč napravil mraz na sadju veliko več škode, kakor pa pri nas.

V nasprotju z jablanami pa so moštne hruške obilo zarodile in obetajo dosti, mogoče še preveč sadnega mošta.

Ing. Marko Polcer

Vrtna jagoda daje lepe dohodke

Vrtna ali rdeča jagoda je zelo razširjena po vsem svetu. V ZDA jo pridelujejo na 100.000 ha, v Angliji na 30.000 ha, na Ni-zozemskem na 10.000 ha itd.; močno so razširili le 4 do pet sort. Prednost te jagode je zlasti v tem, da dá poleg češnje prvi pridelek svežega sadja.

Značilno za to jagodo je, da ima 90 % korenin v globini do 15 cm. Zaradi tega je zelo občutljiva za sušo. Težave nastajajo tudi pri presajanju sadik. Tiste, ki imajo samo debele korenine, brez sesalnih korenin, se pri presajanju največkrat posuše. Pri razširjanju jagod moramo zlasti upoštevati, ali na trgu povprašujejo po njih; ali so blizu prometna sredstva in delovne moči in če sta zemlja in podnebje primerne za rast. En delavec lahko obdeluje 1,5 do 2 ha jagodovega nasada, v številu namakanje. Ob trgatvi je treba za 1 ha velik nasad 10 obiralcev. Če teh takrat ni, ima pridelovalec lahko občutno izgubo. Za cvetenje in dozorevanje jagodi najbolj prija temperatura od 20 do 22° C. Pozen pomladanski mraz ji lahko močno škoduje. Zato zaprte doline, kjer mraz najhuje pritiska, za sajenje niso tako primerne.

Vrtna jagoda uspeva najbolj v srednje-težki, tudi v peščeni, najslabše pa v težki zemlji. Zlasti je važno, da je v zemlji dovolj prstenine, to je organskih snovi. Raziskave so celo pokazale, da je dala na negojeni s prstenino bolj založeni zemlji več pridelka kot na zemlji, pognojeni z gnojili. Uspeva tudi v manj kisli zemlji; najbolj pri 5,7 do 6 pH (stopenjski kislosti). Pridelek je tedaj seveda odvisen od količine organskih snovi. Kolikor več je v zemlji teh snovi, toliko manj učinkuje na

Mlekarnе prevzemajo klavno perutnino

Vsak petek in vsako soboto prevzemajo koroške mlekarnе poleg jajc tudi klavno perutnino, če se jim prej sporoči število, vrsta in starost te perutnine.

Mlade kokoši od 90 dkg do 1,5 kg teže plačujejo po 18 do 22 šil. za kg, starejše kokoši od 1,5 kg naprej pa po 12 do 15 šil. za kg.

Živali morajo biti mesnate in ob prevzemu brez krme v sebi. Od žive teže odtegnejo 10 dkg za izravnanje kala.

Eventualno prodajo je treba mlekarnam sporočiti teden dni pred nameravano prodajo.

Podor

S podorom zelenih rastlin, ki jih sejemo nalašč za gnojenje ali s takoimenovanim zelenim gnojenjem spravimo v zemljo organske snovi, tako da zemljo zrahljamo in ji nudimo kar največ dušika. Uporabljamo samo rastline, ki morejo črpati dušik iz zraka — stročnice (metuljnice). Za naše razmere so uporabne predvsem grašica, črna detelja in deloma tudi lupina. Te vrste rastlin imajo na korenincah v posebnih gomoljčkih (bradavicah) dušičnate bakterije, ki sprejemajo dušik iz zraka in ga posredujejo rastlini. Ko je posevek za podor dovolj velik (preden začne zoreti), ga pokosimo in podorjemo, vendar ne globlje kakor 15 cm. Če dodamo še primerne količine umetnih gnojil, je zemlja dobro pognojena — nadomestili smo hlevski gnoj.

Koliko zgubi žival na teži pri prevozu

Kalo, izguba na teži živine, je različen glede na pasme in seveda tudi na daljavo prevoza. Računamo, da kalo znaša 2,04 do 12,5 %. Povprečno znaša po 3,04 do 4 % na 100 km, po 4,5 do 5 % na 100 do 200 km, po 4,48 do 5,6 % na 200 do 300 km prevoza po železnici ali s tovornim avtomobilom. Tako izgubijo teleta, če jih prevažamo 24 ur, tudi do 6 % teže. Leto dni stara žival zgubi na 24-urnem prevozu 6,48 %, 4 do 5 let stari voli pa 3,5 %. Račun pokaže, da zgubi tele 1 kg teže na vsakih 38 km prevoza, starejša goveja živina pa na 8 km.

rastline kislost zemlje. Nadvse pomembno pa je pravilno kolobarjenje, tako da se preveč ne zmanjša količina prstenine, da se ne razširjajo škodljivci itd. Ti se radi pojavijo predvsem v zemlji, na kateri so poprej rasli grah, korenčnice, rdeča detelja in koruza. Veliko manj škodljivcev je na zemljišču, kjer smo prej pridelovali sojo, fižol, radič, čebulo in zgodnje vrste zelja.

V osrednjih in severnih delih Slovenije sadijo jagode zgodaj spomladi, v južnih krajih pa jeseni. Na ar površine potrebujemo 100 do 300 sadik. Lahko jih sadimo tudi v vrtnih nasadih hrušk in jablan kot vmesni pridelek. Pridelek jagod nam tu že v enem letu povrne stroške za napravo nasada. Razmnožujejo se zelo hitro z viticami; če zasadimo na pomlad 100 sadik, dobimo čez leto dni že 3600 sadik. Pri pomnimo pa naj, da je treba sadike iskati v krajih z vlažnim podnebjem.

Jagode zastiramo pred zimskim mrazom, sušo in močnimi nalivi. V zimi brez snega nam rastlina pri temperaturi —18° C pozebe. Za zastirko lahko uporabljamo pšenično ali rženo slamo ali barsko kislino seno. Pri zastiranju zoper mraz porabimo na ar površine 37 do 50 kg slame. Koristnost zastirke je precejšnja; varuje rastline pred mrazom, onesnaženjem, vnaša v zemljo organske snovi in razen obdelave omogoča tudi obiranje jagod neposredno po dežju.

Verjetno se bo pri nas v območju jezer marsikateri mali kmet odločil in pričel v večjem obsegu pridelovati vrtno jagodo, saj je odkupna cena dokaj privlačna.

Parlament za popravilo škode žrtvam fašizma

Na svoji seji dne 18. julija je parlament med drugim obravnaval tudi vprašanje rehabilitacije za bivše nacistične. Ob tej priložnosti je bila poudarjena potreba po predhodni popravilu škode žrtvam fašizma in je parlament pozval zvezno vlado, da izdela potrebne predloge, ki naj bi obsegali popravilo škode protifašističnim borcem in žrtvam fašizma.

Zveza protifašističnih borcev in žrtv fašizma je v zvezi s tem sklepom objavila svoje stališče, v katerem pozdravlja korak parlamenta ter izraža upanje, da bo vlada prav kmalu ugodila zahtevi parlamenta in predložila ustrezni osnutek zakona. Zveza nadalje zahteva, da morajo biti popravila škode deležne vse osebe, ki so v času med 6. marcem 1933 in 8. majem

1945 bile izpostavljene zasledovanju iz političnih vzrokov ali vzrokov veroizpovedi, porekla ali narodnosti, odnosno ki so vsled fašističnih oziroma nacionalsocialističnih nasilnih ukrepov utrpeli gospodarsko škodo, ki jim doslej še ni bila popravljena.

Med drugim naj bi po zahtevi Zveze protifašističnih borcev in žrtv fašizma priznali kot gospodarsko škodo izgubo premoženja, stanovanja, trgovskega prostora, oprave, nadalje izpodrinjenje ali omejevanje v izvajanju samostojnega ali svobodnega poklica, razpust službenega razmerja, brezposelnost, življenje v emigraciji ali ilegali, prekinitve šolske in strokovne izobrazbe kakor tudi škodo, utrpelo vsled izselitve — kot pri koroških Slovincih — in drugo.

Prvi vojaki bodo vpoklicani 15. oktobra

V torek je imel ministrski svet zadnjo sejo pred poletnimi počitnicami. Na seji je minister za državno obrambo Graf poročal o zaključenih novačenjih ter o pripravah za vpoklic prvega letnika. Izjavil je, da bodo prvi pri letošnjem novačenju za sposobne spoznani novinci vpoklicani dne 15. oktobra, in sicer le do takega števila, v kolikor so dane možnosti za njih nastanitev in vežbanje.

Razen tega je na seji poročal zunanji minister ing. Figl, da je stopila v veljavo

avstrijsko-ameriška pogodba o miroljubni uporabi atomske energije, na predlog pravosodnega ministra dr. Tschadeka pa je ministrski svet odobril zakonski osnutek za spremembo sodnijskih pristojbin. Prav tako je bil odobren avstrijsko-angleški letalski sporazum ter na predlog ministra za kmetijstvo in gozdarstvo Thome avstrijsko-madžarski osnutek pogodbe za ureditev vodnogospodarskih vprašanj na obmejnem ozemlju.

Slovenski narod je praznoval Dan vstaje

Zadnjo nedeljo je ves slovenski narod slavnostno obhajal Dan vstaje ter se spominjal tistega dneva pred 15 leti, ko je na slovenski zemlji počila prva partizanska puška. S tem dnem se je tudi slovensko ljudstvo aktivno vključilo v oboroženo borbo vseh jugoslovanskih narodov proti fašističnim osvajalcem, v borbo, ki so jo bili na življenje in smrt vsedotlej, dokler ni bil 'pregnan zadnji okupatorski vojak in je oblast v državi prevzelo ljudstvo, da si samo vlada na svoji zemlji.

Po vsej Sloveniji so bile za ta dan velike proslave in številne spominske prireditve, na katerih so govorili znani borci in junaki iz slavnih dni narodnoosvobodilne vojne, prav tako pa so v mnogih krajih odkrili spomenike in spominske plošče, ki

bodo še pozne rodove spominjali na slavno dobo slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov

Jugoslovanska industrijska proizvodnja narašča

Zvezni urad za statistiko v Beogradu je objavil, da se je proizvodnja jugoslovanske industrije v mesecu juniju zvišala za 9 % v primerjavi s prejšnjim mesecem, medtem ko se je v prvem polletju zvišala za 5 % napram istemu razdobju lani.

V prvem polletju se je najbolj povečala proizvodnja v industriji papirja, namreč za 35 %, kemična industrija sledi s 17 %, proizvodnja električne energije z 11 %, proizvodnja premoga in izdelkov črne metalurgije pa z 9 odstotki. Nadpovprečno zvišanje proizvodnje so dosegli tudi v elektroindustriji ter v proizvodnji usnja in obutve.

Turizem z Jugoslavijo

Ker v zadnjem času posebno po Koroškem širijo mnogo netočnih informacij in napačnih vesti o potniških formalnostih in tujskem prometu z Jugoslavijo, sporoča generalni konzulat FLRJ v Celovcu nekatera tozadevna pojasnila, ki jih prinašamo v izveščku.

Letos so v Jugoslaviji na splošno dvignili cene v penzijah, kar pa sloni na istočasnem zboljšanju dinarskega menjalnega kurza. Za inozemske potnike so dinarski tečaj zvišali za 35 odstotkov. Če so nekateri hoteli v Jugoslaviji na tej podlagi previsoko dvignili cene za svoje uslužnosti, so take primere v zadnjih tednih popravili in izravnali cene, ki so v primeri z lanskimi za 20 do 30 odstotkov višje. Gostom tudi ni več treba vplačati pavšaliranih zneskov pri avstrijskih potovalnih uradih (potovalne čeke). Vplačilo se zahteva samo še za skupinska potovanja na podlagi skupne vize, toda tudi potovalne čeke zamenjavajo vse jugoslovanske menjalnice kakor gotovino s 35 odstotnim pribitkom.

Sprememba pristojbin za vize je mogoča le v medsebojnem sporazumu med vlada. (Kakor pa slišimo, bodo v kratkem znižane tudi vize.) Slike so potrebne samo za prvo potovanje. V Jugoslaviji ne obstoja nikakšno omejevanje svobodnega gibanja za inozemske goste. Na podlagi reciprocitete je za avstrijske in druge državljane odpadlo tudi pobiranje cestne-

ga davka za vozila, ki so uvožena v Jugoslavijo leta 1956.

O masovnem pobegu inozemskih gostov iz Jugoslavije ni govora. Predvsem zaradi neugodnega vremena in deloma tudi zaradi neurejenih hotelskih cen je bil v predsezoni obisk inozemskih gostov v primeri z lanskim letom slabši. Takšen pojav pa je bil na primer tudi v Avstriji, ko so v predsezoni samo na Tirolskem našli letos do 50 odstotkov letoviščarjev manj, kakor lani. Položaj pa se je v prvih dneh glavne sezone bistveno zboljšal.

V oddelku za potne liste pri generalnem konzulatu v Celovcu je obrat tako narastel, da so morali pomnožiti delovne sile. Letos izstavljen vize presegajo za nekaj odstotkov število viz, ki so bile izstavljen v istem časovnem razdobju lani. Zaradi obilice dela priporoča Urad, da potniki ne bi prihajali po vize šele zadnji trenutek. Nikakor tudi ne drži, da bi jugoslovanske oblasti skušale ovirati potniški promet v Jugoslavijo iz zapadnih držav, nasprotno je res, da konzulat izstavlja vize tudi za družinske obiske in sicer takoj.

Za olajšanje in hitrejšo odpravo carinskih formalnosti na meji prejemajo potniki že pri jugoslovanskih zastopstvih v inozemstvu tiskovine za carinsko prijavo, da jih izpolnijo in na meji oddajo. Umevno pa je, da tihotapci z devizami in blagom, kakor nikjer drugod, tudi v Jugoslaviji niso zaželeni.

Gasherbrum II osvojen

Avstrijska Karakorumska odprava je dne 7. julija premagala 8.035 metrov visoki Gasherbrum II, enega izmed štirinajstih osem tisoč metrov visokih gorskih orjakov na svetu. Velikana so premagali vodja ekspedicije ing. Fric Moravec iz Dunaja, 25-letni Jožef Larch iz Nižje Avstrije in 28-letni Hans Willenpart iz Zgornje Avstrije.

Tretjič je s tem avstrijskim alpinistom uspelo splezati na najvišje vrhove sveta. Hermann Buhl je s svojo ekspedicijo premagal Nanga Parbat, dr. Herbert Tihy in Sepp Jochler pa Čo Oju. Odprava je napredovala z velikanskimi napori. S skrajnimi silami je morala zmagovati nenadne in pogoste vremenske spremembe in silne snežne zamete. Alpinistom je primanjkovalo tudi nosačev. Tem večja pa je bila sreča in notranje zadoščenje po doseženem ogromnem uspehu. Odprava je zasadila

rdeče-belo-rdečo zastavo na najvišjem slemenu »svetlikajoče se stene«, kakor se imenuje skupni masiv Gasherbruma s svojimi markantnimi štirimi vrhovi.

Tudi pri tem podjetju je bila odločilna do skrajnosti izkoriščena človeška zmogljivost in neuklonljiva volja, ki je ekspediciji omogočila, da je vztrajno prodirala od višinskega taborišča do taborišča, dokler ni dosegla svojega cilja, ko je priplezala na vrh, na katerega pred njo še ni stopila človeška noga.

Družinski proračun pariških delavcev in nameščencev

Nacionalni statistični institut je med pariškimi delavci in nameščenci izvedel anketo, ki je ugotovila naslednje izdatke v družinskem proračunu: Od vseh prejemkov potrošijo za hrano 40,3 %, za stanovanje 15,8 %, za razvedrilo 11,4 %, za obleko in perilo 10 %, za pijačo 9,9 %, za higienske potrebščine 6,7 % in za prevoz 5,9 odstotka.

Hotelsko podjetje »Korotan« v Sekiri ob Vrbskem jezeru išče
POMIVALKO ZA POSODO
Nastop službe takoj, plača po kolektivni pogodbi.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Sobota, 28. julij:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.00 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Podeželjski zvoki — 16.15 Odlični izbor — 20.15 Suppéjeva opereta „Pensionat“.

Nedelja, 29. julij:

6.15 Vesela godba na citre — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Dobro razpoloženi v nedeljo dopoldne — 11.05 Veselo petje, veselo igranje — 13.45 Veselo v petju in narečju — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Muzikalično srečanje dežel — 19.00 Športna poročila — 19.45 Z zagonom in dobro voljo — 20.15 Glasbena oddaja.

Ponedeljek, 30. julij:

6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Zapiski iz domovine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave — Solospevi (slov.) — 15.30 Venček podeželjskih zvokov — 16.50 Humoreske — 18.45 Za našo vas (slov.) — 20.15 Oddaja vrednih melodij.

Torek, 31. julij:

5.35 Glasbena budnica — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Mala zgodovina medicine — 9.00 Po-

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 28. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Malo od večeraj in malo od danes — 12.00 Pesmi jugoslovanskih narodov — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Igrajo štirje flosarii — 13.35 Operni solisti vam pojo — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Koncert po željah — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.10 Poje kvintet in moški zbor — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 29. julij:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Operetne melodije — 8.30 Prijetno nedeljo vam želijo izvajalci slovenske narodne glasbe — 11.35 Mala revija lahke glasbe — 13.30 Za našo vas — 14.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.52 Veseli zvoki — 20.00 Večerni operni koncert — 21.00 Športna poročila — 21.15 Popevke in ritmi.

Ponedeljek, 30. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Opoldanski koncertni spored — 11.50 Za dom in žene — 12.00 Slovenske narodne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Godba na pihala — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 V svetu opernih melodij — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 18.10 Iz zakladnice jugoslovanskih samospelov — 20.00 Simfonični koncert.

Torek, 31. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.00 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 8.50 Iz filmov in glasbenih revij — 11.05 Revija slovenskih zabavnih ansamblov — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.35 Pester operni spored — 14.30 Za žene in dom — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Slovenske narodne — 18.00 Športni tednik — 20.00 Narodne pesmi.

Sreda, 1. avgust:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.05 45 minut simfoničnih plesov — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Kmečka godba in štirje fantje — 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Opera v treh dejanjih: „Porgy in Bess“.

Četrtek, 2. avgust:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 12.00 Popularne melodije iz orkestralne glasbe — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Koncertni valčki — 13.15 Igra kvintet Kampič — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Slovenske narodne poje Planinski oktet — 16.20 Domači in tuji solisti — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 3. avgust:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.00 Pisana vrsta slovenskih narodnih pesmi — 9.30 Stara kitajska modrost — 10.00 Koncert po željah — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 18.50 Družinski pogovori — 20.00 Glasba narodov sveta — 20.45 Iz modernega glasbenega sveta.